ANUL IX. BUCUREȘTI, MARTIE 1885. No. 3.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

„Predică Cuvêntul“
II. Tim. IV. 2.

DIN ISTORIA BISERICEĬ ROMÂNILOR

MITROPOLIA UNGRO-VALACHIEĬ

CONDICA SÂNTĂ

(Urmare, Vedĭ No. 2, anul IX-lea, pag. 89)

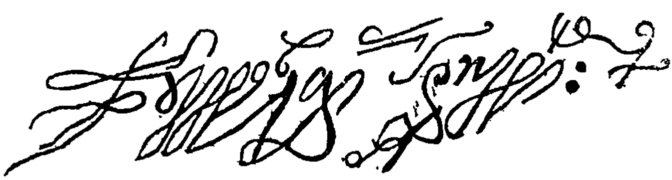
LXXI.

Ἐπειδὴ ἐκλείποντος προστάτου καὶ ἀρχιερέως γνησίου : διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις ἀπὸ τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως, Σαρδέων, ἐδέησεν ἤδη εὐδοκοῦντος Θεοῦ χειροτονηθῆναι μητροπολίτην κανονικὸν ἐπ ὀνόμ τι ταύτης, ἡμεῖς οἱ παρευρεθέν ς ἐν Βουκουρεστίῳ ἀρχιερεῖς, προτροπῇ τοῦ παναγιωτάτου, οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Σωφρονίου, συναινέσει τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν αὐθέντου κυρίου κυρίου Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου Ὑψιλάντης βοεβόδα, εἰδήσει τε τοῦ ἐνταῦθα ἀρχιερατεύοντος, πανιερωτάτου καὶ θεοπροβλήτου μητροπολίτου ἁγίου οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Γρηγορίου, συνελθόντες ἐν τῷ κατὰ τὴν ἁγιωτάτην αὐτοῦ μητρόπολιν πανσέπτῳ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, καὶ ψήφους προβαλλόμενοι εἰς εὕρεσιν τοῦ ἁρμοδίου προσώπου, τοῦ ἀναδεξαμένου τὴν ἀρ-

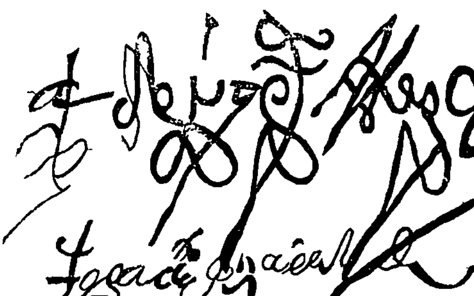
Fiind că dela prea sânta Mitropolie a Sardeĭ lipsesce stăpânul și archiereul propriŭ pentru împrejurărĭ importante, a trebuit acum voind D-ḑeŭ, să se chirotonisiască Mitropolit canonic, pre numele acesteĭ (Mitropoliĭ). (Decĭ) noĭ archiereiĭ, cariĭ ne-am aflat în Bucureștĭ, cu permisiunea întru tot prea sântuluĭ Patriarch ecumenic, D. D. Sofronie și cu consimțimêntul prea înălțatuluĭ Domnitoruluĭ nostru D. D. Ioan Alecsandru Ipsilant voevod, și cu sciința archiereuluĭ de aicĭ, Inalt Prea Sânțitul și de D-ḑeŭ alesul Mitropolit P. S. Ungro-Valachieĭ D. D. Grigorie, intrând în prea măritul templu din Mitropolia luĭ al sânților și prea măriților împĕrațĭ și întocmaĭ cu Apostoliĭ Constantin și Elena și propunênd sorțĭ pentru aflarea persóneĭ convenabile, spre

-χιερατηκήν ἐπωνυμίαν τῆς ῥηθείσης μητροπόλεως, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν ἐκκλησιάρχην τῆς μητροπόλεως Στέφανου καὶ β' τὸν ἐν ἱερομονάχοις κύρ Μελέτιον, καὶ γ': τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην κύρ Τιμόθεον καὶ προεκρίθη τῶν ἄλλων ἀξιώτερος ὁ ἀρχιμανδρίτης Τιμόθεος τοῦ τοιούτου ἀξιώματος τῆς ἀρχιερωσύνης. Ὅθεν κατεστρώθησαν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷ δε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς αὐτῆς μητροπόλεως ἐν ἔτει σωτηρίας ͵αψο'θ Μαΐου ζ'.

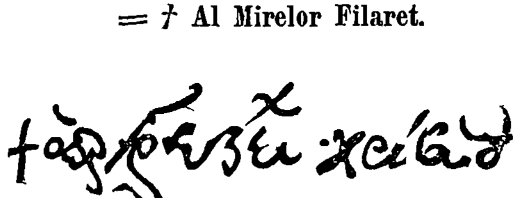
primirea supranumeluĭ archieresc al menţionateĭ Mitropoliĭ, întăĭ am pus pre eclisiarchul Mitropolieĭ Stefan, al doilea pre cel dintre ieromonachĭ D. Meletie, şi al treilea pre prea cuviosul Archimandrit D. Timoteĭ şi s'a preferit dintre alţiĭ ca maĭ vrednic p^ntru o asemene demnitate a archieriei Archimandritul Timoteĭ. Pentru care s'a înşirat şi numele lor în acéstă sântă condică a acesteĭ Mitropoliĭ, în anul mântuireĭ 1779 Maĭ 7.

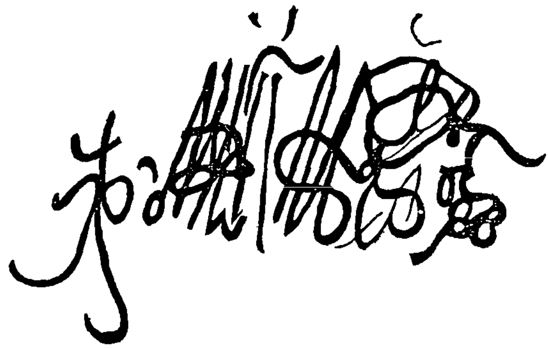
= † Al Ungro-Valachieĭ Grigorie.

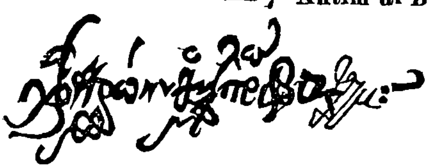
= † Al Dristeĭ Partenie.
= † Al Mirelor Filaret.

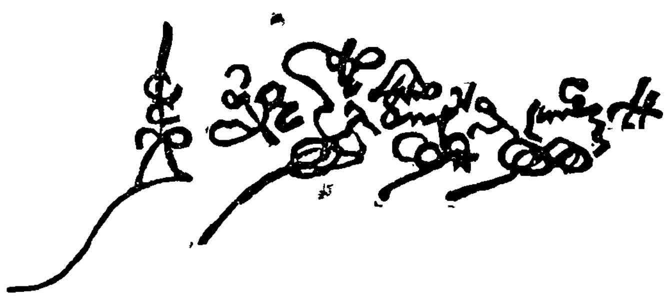
= † Fost al Grevenilor Crisant.

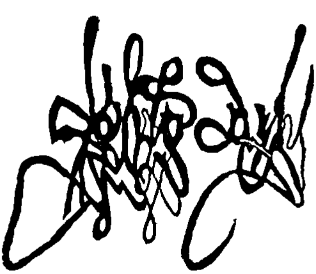
= † Antim al Buzeuluĭ.

= Fost al Ierapoleĭ Mateĭ.

= † Al Adrianupoleĭ Antim.

= † Al. . . . Daniil.

NOTE:

278 Actul acesta este scris pre pagina întâia a fóieĭ 52.

279 Scrisórea actuluĭ este cea grécă rondă cu prea multe abreviaţiunĭ.

280 Observăm, că de la 1752 pĕnĕ la 1779 condica sântă pare a nu cuprinde nicĭ un act. Causa, pentru care condica sântă pare a fi înlăturată în timp de 27 anĭ, este, că fiind o foie în condică gólă s'a scris actul alegereĭ luĭ Timoteĭ în urmă. In realitate însĕ condica sântă, cum vom vedea, este în regulă cu actele şi de aceia şi noĭ vom vorbi despre Mitropolitul Grigorie, sub care se face acéstă alegere, maĭ jos, unde vom arăta mórtea luĭ Neofit, administraţiunea Mitro-

poliei de cătrĕ Filaret I-iŭ şi suirea luĭ Grigorie pre tronul Ungro-Valachieĭ.

LXXII.

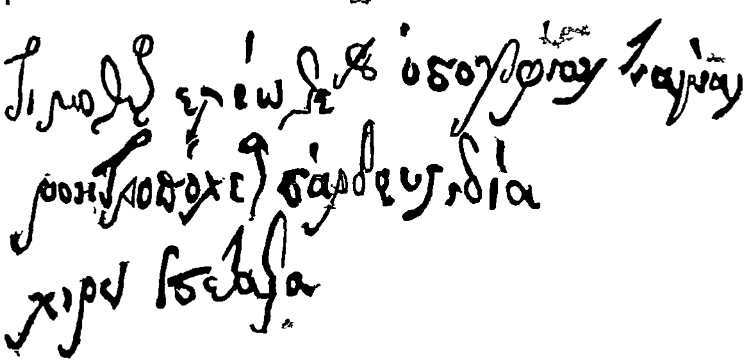
ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΟΤΑΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΑΡΔΕΩΝ ΙΚΕΙΑ ΧΕΙΡΕΙ ΠΡΟΕΤΑΞΑ.

TIMOTEI CU MILA LUI D-DEU ALESUL PREA S-TEI MITROPOLII A SARDIEI CU MANA PROPRIE AM INSEMNAT.

(Urméză simbolul credinţeĭ şi confesiunea tradiţiuneĭ bisericescĭ, din carea noĭ reproducem numaĭ partea de la urmă cu iscălitura în facsimile):

...Πρὸς τούτοις καὶ ἃ κέκτηται προνόμια ὁ πατριαρχικὸς καὶ οἰκουμενικὸς θρόνος καθομολογῶ διαφυλάττειν κατὰ πάντα τρόπον ἀπαρεγχείρητα, μεχρι τοῦτον τὸν ὑπὲρ γῆς πνέω ἀέρα. ͵αψοθ Νοεμβρίου ιε.

... Pre lôngă aceste şi câte prerogative are câscigate tronul icumenic mărturisesc, că le voiŭ păzi în tot modul neatinse, pĕnĕ când respir acest aer de pre pămênt. 1779 Noemvrie 15.

= † **Timoteĭ cu mila luĭ D-deŭ alesul sânteĭ Mitropoliĭ a Sardieĭ cu mâna proprie am iscălit.**

NOTE:

381 Actul acesta este scris pe pagina a doa a foieĭ 53.

382 Scrierea actuluĭ este cea grécă rondă cu abreviaţiunĭ.

LXXIII.

Ἐπειδὴ τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς μποζέου ἀπροστατεύτου μεινάσης, ἅτε τοῦ ἐν αὐτῇ προαρχιερετεύσαντος Κὺρ Ἀνθίμου,

Fiind că pre sânta episcopie a Buzeuluĭ a rĕmas fĕrĕ de stăpânitor, şi fiind că fostul de maĭ 'nainte aicĭ archie-

διὰ τὰ πολλὰ σκάνδαλα ὁποῦ ἠκολούθησαν ἀναμεταξὺ τῆς ἐκλαμπροτάτης, αὐθεντίας οὐγγροδλαχίας, ... οἰκείᾳ βουλῇ καὶ ἀδιάστῳ προαιρέσει παραιτησαμένου τῆς ἐπισκοπῆς, ὡς ἄντικρυ φαίνεται ἡ περαίτησις αὐτοῦ κατεστρωμμείνη, ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἀρχιερεῖς, ἀδείᾳ τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου οὐγκροδλαχίας κυρίου κυρίου φιλαρέτου συνελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς μητροπόλεως Βουκουρεστίῳ, τῷ ἐπ᾽ὀνόματα τῶν ἁγιώ ἐνδόξων, θεοστέπτων, μεγάλων βασιλέων, καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντήνου καὶ Ἑλένης τιμωμένῳ, εἰς τὸ ἐκλέξασθαι καὶ ψηφίσασθαι τὸν ἄξιον εὑρεθέντα, πρὸς τὴν ποιμαντικὴν ἐπιστασίαν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης. πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν πανοσιώτατων ἐν ἱερομονάχοις κύρ Ραφαὴλ, τὸν καὶ χρηματήσαντα καὶ οἰκονόμον τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ ἁγιωτάτης μητροπόλεως οὐγκροδλαχίας, δεύτερον τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην κύρ Σαμουήλ, καὶ τρίτον τὸν πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην κύρ Κοσμᾶ ἐκ μποζαίου, ἐξ ὧν προεκρίθη, καὶ ἀξιώτερος εὑρέθη ὁ πανοσιώτατος κὺρ Ραφαὴλ, ὅθεν καὶ κατεστρώθησαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ κώδικι. ͵αψν´ζ. Απριλλίου ιβ.

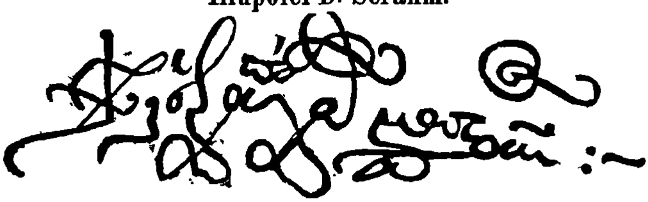
reü D. Antim, pentru multele scandalurĭ, ce aŭ urmat între prea luminata domnie a Ungro-Valachieĭ . . . . . cu voia proprie şi cu consimţimênt nesiluit a dimisionat din episcopie, dupre cum se vede din dimisiunea luĭ, aşedată aicĭ în faţă, noĭ archiereiĭ, ce ne-am aflat aicĭ, cu învoirea înalt Pré sânţitului Mitropolit al Ungro-Valachieĭ D. D. Filaret, adunându-ne în prea falnicul templu al Mitropolieĭ din Bucureştĭ, cel cinstit cu numele sânţilor, măriţilor, de D-ḑeŭ încununaţilor, marilor împĕraţĭ şi întocmaĭ cu apostoliĭ Constantin şi Elena, ca să 'alegem şi să găsim pre cel ce'l vom afla vrednic, pentru administrarea acesteĭ episcopiĭ. Şi întâĭ am pus pre prea cuviosul între ieromonachĭ D. Rafail, cel-ce a fost şi iconom al prea sânteĭ Mitropoliĭ ceĭ din Bucureştiĭ Ungro-Valachieĭ. Al doilea pre prea cuviosul Archimandrit D. Samuil; şi al treilea pre prea cuviosul Archimandrit D. Kosma din Buzeŭ, dintre cariĭ s'a preferit şi s'a judecat maĭ vrednic prea cuviosul D. Rafail. Pentru care s'a şi aşedat numele lor în acéstă condică. 1757. Aprilie 12.

= † Al Dristeĭ Vartolomeĭ, avênd şi consimţimêntul P. S. Séle fost al Iconieĭ D. Ioakim.

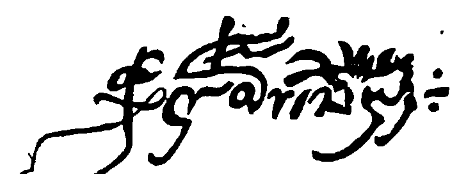
= † Al Mirelor Grigorie, avênd şi consimţimêntul P. S. Séle al Iliupoleĭ D. Serafim.

= † Al Ierapoleĭ Mateĭ.

= † Fost al Grevenilor Chrisant.

= † A Niseĭ Nicodim.

NOTE:

283 Actul acesta este scris pre pagina întâia a foieĭ 54. Totodată notăm, că fóia 53, cea cu dimisiunea luĭ Antim, lipsesce din condica sântă, deşi D. Lesviodaes afirmă că a vĕḑut'o (Ist. bis. pag. 442).

284 Scrisórea acestuĭ act este cea grécă rondă.

285 Deşi dupre regula canonică actul alegereĭ unuĭ episcop trebuesce confirmat de Mitropolitul, în a căruia diecesă cade episcopia, totuşĭ actul alegèreĭ luĭ Rafaïl nu este confirmat de Mitropolitul Filaret.

286 Antim, episcopul Buzeuluĭ, a urmat după Filaret, care la 1754

s'a suit pre tronul Mitropolieĭ Ungro-Valachieĭ, în urmarea morţeĭ luĭ Neofit, ce şi a avut locul la 1754.

287 In locul punctelor din act este o ştersătură, care represintă pre numele Domnitoruluĭ şi scandalurile luĭ Antim. Dar ştersetura este ast-feliu efectuată, că nu se póte ceti nimic, şi noĭ am representat'o prin puncte.

LXXIV.

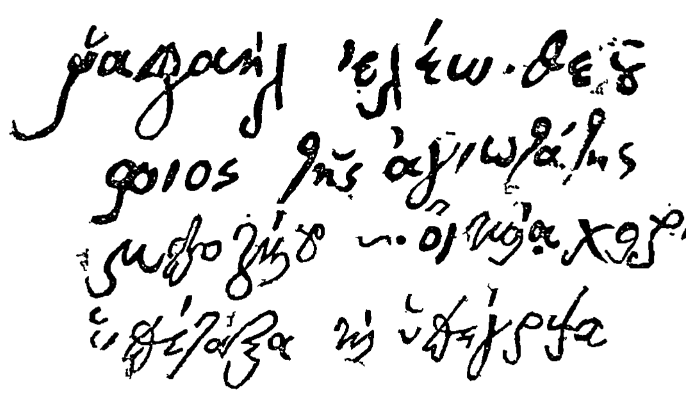
ΡΑΦΑΗΛ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΟ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΠΜΟΥΖΕΟΥ ΟΙΚΕΙΑ ΧΕΙΡΙ ΠΡΟΕΤΑΞΑ.

RAFAIL CU MILA LUI D-DEU ALESUL PREA S-TEI EPISCOPII A BUZEULUI CU MANA MEA AN INSEMNAT.

(Urméză apoĭ începutul simboluluĭ credinţeĭ şi confesiunea tradiţiuneĭ bisericescĭ, din carea noĭ reproducem partea finală cu iscălitura în facsimile) :

...Πρὸς τούτοις καὶ ἃ κέκτηται προνόμια ὁ θρόνος τῆς μρπόλεως Οὐγκροβλαχίας, καθομολογῶ διαφιλάττειν κατὰ πάντα τρόπον ἀπαρεγχείρητα ἐν ὅλῃ μου τῇ ἐπαρχίᾳ, μέχρις οὗ τὸν ὑπὲρ γῆς πνέω ἀέρα. ͵αψνζ ἀπριλλίου ιζ.

...Lôngă aceste şi câte prerogative are câscigatè tronul Mitropolieĭ Ungro-Valachieĭ, mărturisesc, că le voiŭ păzi în tot modul în eparchia mea, pĕnĕ când rĕspir aerul de pre pământ. 1757 Aprilie 17.

= † Rafail cu mila luĭ D-deŭ alesul prea sânteĭ episcopiĭ a Buzeuluĭ cu propria mână am subsemnat şi am subscris.

288 Actul este scris pre pagina adoa a fóieĭ 54.

289 Scrisórea actuluĭ este cea rondă grécă.

290 Rafail este grec de origine şi fiind iconom al Mitropolieĭ din Bu-

curești se alegé episcop al Buzéuluĭ. El înlocuesce pre Antim, și rĕmane aicĭ pĕnĕ la 1764 Septemvrie, când este necesitat, de așĭ presenta dimisiunea și a ceda locul luĭ Cosma. Cu tot triumful Grecilor, nu lipsia din țéră nicĭ reacțiunea; căcĭ Cosma este român și apoĭ tóte actele din condica săntă pĕnĕ la 1773 sûnt tot românescĭ.

LXXV.

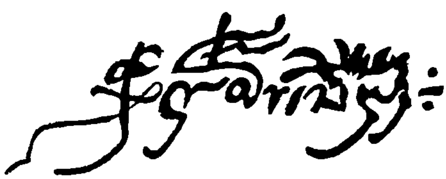
Вѫзѫндꙋмъ къ а ажꙋнсꙋ ла мꙋлтъ слъби-
чюне дин причина бътрънецелоⷬ, ши адеселе
боле че маꙋ коприⷩсꙋ, ши вѫзѫнд кънꙋ ма почю
съ съвършъскꙋ адесе але аⷬхиерей слꙋжбе, ши съ
пъсторескꙋ, ши съ порт грижа дꙋпъ кꙋ съ
каде де епархїа мѣ, аⷨ венит дꙋпъ кꙋ аⷨ пꙋ-
тꙋт ачи ла Бꙋкꙋрещи ла скаꙋнꙋ домнескꙋ, шиⷨ
ма рꙋгат де стъпѫнꙋл меꙋ пресфинцїа са пъ-
ринтеле митрополитꙋ църїй кирїꙋ киⷬ Григо-
рїⷷ ши де мърїа са пре лꙋминатꙋ нострꙋ домнꙋ
Іѡ Костандин Михаи Цеха Раковицъ воевод. Ка
съ факъ милъ кꙋ слъбичюнѣ мѣ, ши съ рѫндꙋ-
ꙗскъ пе алт фрате съ фїе епископ ла епархїа мѣ
пе каре воⷬ алѣџе дꙋпъ правилъ, фиинд къ еꙋ ѫ-
наинтѣ прѣсфинцїей сале ши а мърїей сале прѣ
лꙋминатꙋлꙋй нострꙋ домнꙋ, ши а тꙋтꙋроⷬ, боꙗ-
рилоⷬ диванꙋлꙋй мърїей сале, ѫдиван де бꙋнъ воꙗ
мѣ нефиинд силит де нименѣ ма пъръсит де е-
пархїа мѣ (їаⷬ нꙋ ши де слꙋжба аⷬхиерѣскъ) ши
пентрꙋ ачѣста аⷨ скрис. Ачѣстъ а мѣ пъръсире
де епархїе ѫтрачѣстъ кодикъ а сфинтей митро-
полїй, ѫкъиндꙋѡ кꙋ ѫкъиетꙋра мѣ, ѫнаинтѣ

ши а҆ а҆торⷬ фра́ци а҆рхїереи. л̄ ,зсов (7272 1764) Сеⷫ. д.

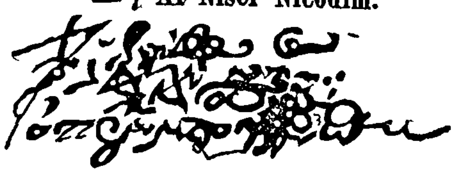
Ὁ ΠΡΩΗΝ ΜΠΟΥΖΑΙΟΥ ΡΑΦΑΗΛ ΠΑΡΑΙΤΟΥΜΑΙ, ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΟΧΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΡΩΣΥΝΗΣ.

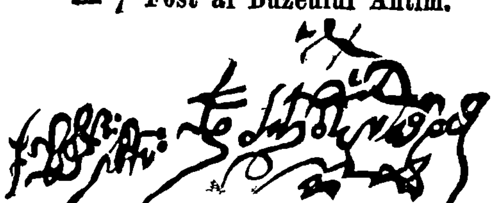
= Fost al Iconie Ioakim.

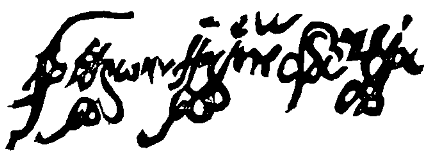
= † Al Niseĭ Nicodim.

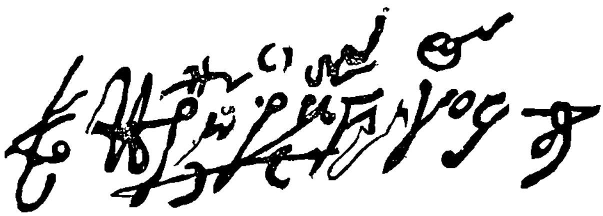
= † Al Ierapoleĭ Mateĭ.
= † Fost al Buzeuluĭ Antim.

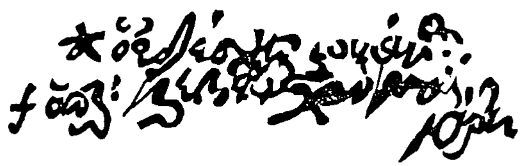
= Al . . . . .
= † Al Sardelor Nicodim.

= † Fost al Niseĭ Serafim.

= † Fost al Iașuluĭ Grigorie.

= † Al Edeseĭ Macarie.
= † Fost al Grevenilor Chrisant mărturisesce.

NOTE:

[291] Actul acesta este scris pre pagina a doa a fóieĭ 54 și pagina întâia a fóieĭ 55.

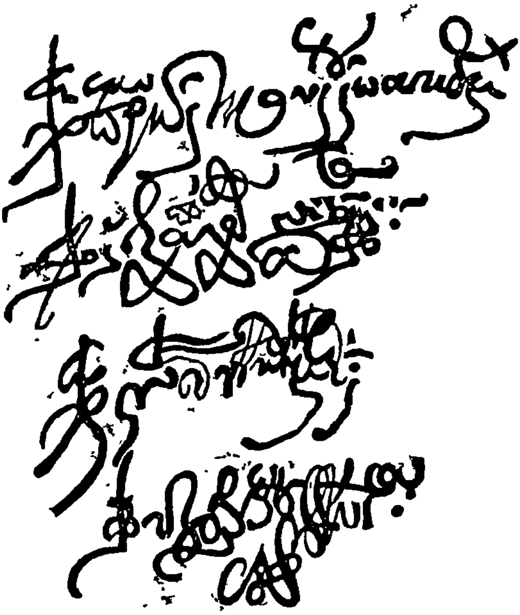
[292] Scrisórea actuluĭ cea românéscă cu asvêrliturĭ, pre care noĭ le am representat în reproducere.

LXXVI.

Де врѣме кѫ прѣсфѫнта Єпископіеа Бѹзѫѹлѹ аѹ рѫма фѫр де ал е адевѫра пѫторю фіи кѫ дѹпѫ кѹм скріе ди сѹ, юбиторю де Дмнезеѹ Бик'епкоп Бѹзѫѹлѹ кир рафаил кѹ а са бѹнѫ вое, несили де нименѣ, саѹ прости ши аѹ лѫса 'епархіа са: Но каріи нѣм афла ачи Архіере кѹ воа прѣсфицитѹлѹ митрополи ал оугровлахіе кир григоріе, ши кѹ щирѣ прѣлѹминатѹлѹи ши прѣ ꙟнѫлцатѹлѹ нотрѹ домн Іѡ Костанди михаил цеха раковицѫ вв. ꙟтрата ꙟсфѫнта митрополіеа Бѹкѹрещилор, ѹнде сѫ чистѣще сфиціи ши де Дмнезеѹ ꙟкоронаци, мари ꙟпѫраци

ши ꙟтоⁿма кѵ Апо̑ⁿлїи Костади ши Єлена,
Петрꙋ ка сꙁ алѣџе ши сꙁ афлꙁ ѿбраꙁ врѣниⁿ
ка сꙁ фїе кивеⁿрниси горю ачеши єпкопи, Дечⁿ
ꙟ тꙁ пꙋсаⁿ пе кꙋвїосꙋⁿ Кирⁿ Коⁿма протосигеⁿ
сфитїй миропо́ли аⁿ доⁿлѣ пе кѵвїосꙋⁿ кирⁿ Парⁿ-
ѳенїе арⁿхⁿ тиⁿманѣнꙋⁿ ши аⁿ трелѣ пе кꙋвїо-
сꙋⁿ кирⁿ никифорⁿ арⁿџешанꙋⁿ арⁿхⁿ : Дреⁿ ачата
ли саꙋ скри нѵмеле лорⁿ ꙟтра чатꙁ кодикꙁ.

ꙟ ҂зсов : сеⁿ: дⁿ (7272—1764)

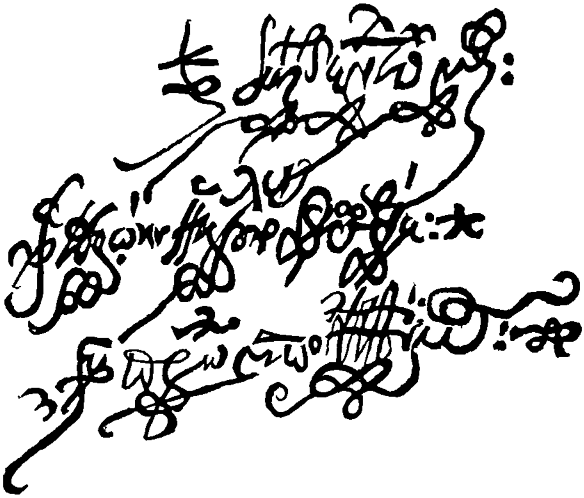

═ ✝ Fost al Iconieĭ Ioakim.

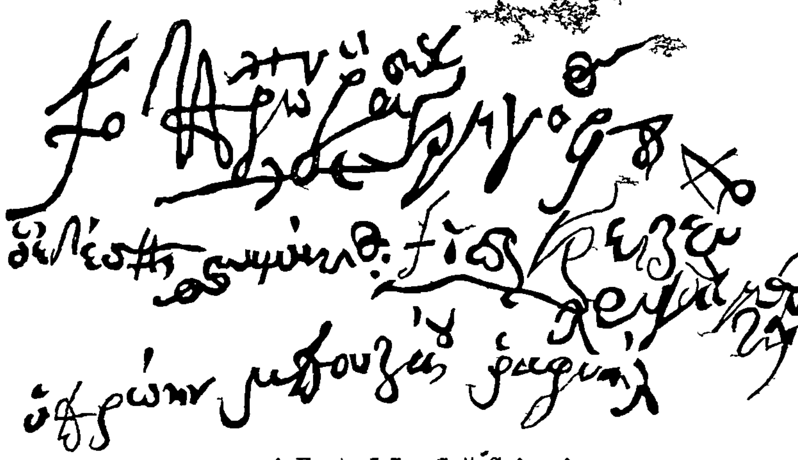
═ ✝ Al Ierapoleĭ Mateĭ.

═ ✝ Al Niseĭ Nicodim.

═ ✝ Al Cervenilor Nicodim.

= † Al Sardelor Nicodim.
= † Fost al Niseĭ Serafim.
= † Fost al Buzeuluĭ Antim.

= † Fost al Iaşuluĭ Grigorie.
= † Al Edeseĭ Macarie.
= † Fost al Grevenilor Chrisant.
= † Fost al Buzeuluĭ Rafail.

NOTE:

293 Actul alegereĭ luĭ Cosma este scris pre pagina întâia a fóieĭ 55.

294 Scrisórea actuluĭ este semină cu cea a dimisiuneĭ luĭ Rafail; adecă românéscă cu asvêrliturĭ, pre care noĭ le-am conservat în reproducere.

295 Căderea luĭ Antim şi a luĭ Rafail, precum şi râdicarea luĭ Cosma la tronul episcopieĭ de Buzeŭ este triumful românismuluĭ asupra ele-

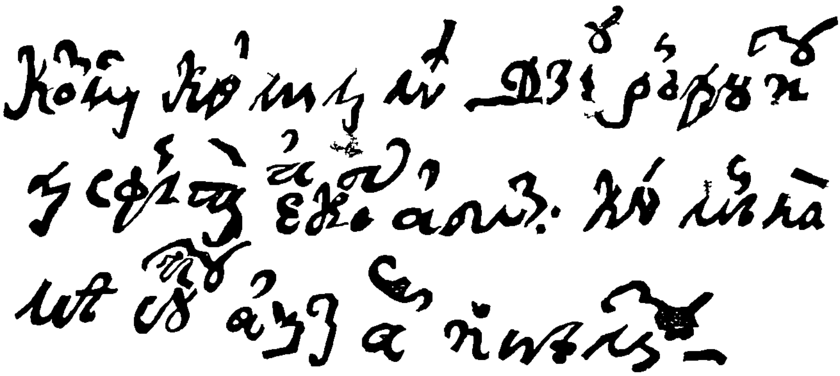
mentuluĭ grec. Eraŭ grele luptele Românilor din aceste timpurĭ, dar profitaŭ de tóte circumstările; şi în casul present, avênd pre Grigorie Mitropolitul, om din Ţéră, nu perd ocasiunea şi silesc pre Rafail să se retragĕ şi în locul luĭ se alege românul Cosma, de origine din Buzeŭ şi care la alegere era unul din preuţiĭ Mitropolieĭ.

[296] Cosma, râdicându-se la scaunul Episcopieĭ de Buzeŭ în anul 1764 luna Septemvrie, a rĕmas aicĭ pĕnĕ la 1787 Octomvrie 11, când s'a strămutat în tronul Mitropolieĭ Ungro-Valachieĭ.

LXXVII.

КОСМА КУ МИЛА ЛУ҃ ДЗЕ҄У РЪДУЙ-СУ҃П АЧАТЪ ЕПИ҃КОПІЕ А БУЗЕУЛУ҃ КУ ГУРА МЕ ФЪГЪДУЕ҃К.

(Urméză simbolul credinţeĭ în limba română şi confesiunea tradiţiuneĭ bisericescĭ, din carea noĭ reproducem partea de pre urmă cu iscălitura în facsimile):

NOTE

[297] Aceste doĕ acte sunt scrise pre pagina adoa a foieĭ 55.

[298] Scrisórea actelor este cea românéscă rondă şi se póte considera, ca un model de caligrafie a seculuļuĭ al XVIII.

(Va urma)

Genadie Craiovénu.

SÂNTA SCRIPTURĂ

DIVINITATEA SÂNTELOR SCRIPTURĬ.

Ascultațĭ ceriurĭ, audĭ pământule, că Domnul a grăit: Așa începe Isaia cartea profețiilor sale; așa putem dice și noĭ presentând credincioșilor întregul corp al cărților sânte, al Dumnedeeștilor Scripturĭ.

Omul cădut din prerogativile sale dela început, și cufundat în întunericul ignoranțeĭ, avea nevoe de ajutoriul supra-natural al revelațieĭ. Acéstă revelație există și se cuprinde în sântele nóstre cărțĭ. Cărțile care o conțin aŭ fost inspirate de Dumnedeŭ, așa că, pretutindene în aceste cărțĭ, Dumnezeŭ este cel ce vorbește.

Écă importantele principiĭ de care avem a trata, în ceea ce privesce Divinitatea sântelor Scripturĭ:

Necesitatea și certitudinea revelațiuneĭ sântelor cărțĭ; Veritatea și întinderea inspirațiuneĭ. Aceste sunt cele două puncte care fac obiectul tratatuluĭ nostru.

Cu tóte că luminile naturale nu s'aŭ stins cu totul în om, totușĭ ele nu'ĭ-ar fi de ajuns fără ajutoriul revelațieĭ. In mijlocul întunericuluĭ care 'l încungiură, omul găsesce încă în sine-însușĭ órecare urme a puterniceĭ luminĭ de care a fost luminat în origina sa, și el nu póte reflecta asupra sa fără a recunóște de îndată că dacă nu s'a făcut singur pe sine, există prin urmare o ființă maĭ înaltă dela care ș'a primit existența, și se simte datoriŭ a recunóșce că trebue să mulțăméscă în tot momentul autoriuluĭ ființeĭ sale.

Așa, omul găsesce chiar în inima sa primele principiĭ ale religiuneĭ. De aicĭ descopere el ideea divinitățeĭ care are a fi obiectul cultuluĭ seŭ; de aicĭ capătă acest sentiment de amóre care are a fi sufletul acestuĭ cult. Așa, ideia divinitățeĭ respândită maĭ mult saŭ maĭ puțin la tóte popórele, le-a împins a'șĭ esprima maĭ mult saŭ maĭ puțin recunoșcința lor către

acéstă Divinitate. Şi cu cât ne urcăm în anticitate cu atâta vedem pe popóre impresionate de ideia uneĭ *Prime cause* şi convinse de datoria de a'ĭ adrésa un cult.

Dar acéstă idee primitivă a fost treptat treptat întunecată prin ideile false ce omul a adaus la ea. Aşa că perdênd suvenirea adevĕratuluĭ Dumnedeŭ, el s'a format cu încetul o mulţime de deĭ mincinoşĭ, cărora orbeşte le-a prostituat cultul seŭ, şi deşi conserva ideia divinităţeĭ, nu maĭ cunoştea însă pe Dumnedeŭ. Trebuia dar o lumină supranaturală care să confirme în uniĭ ideia adevĕratuluĭ Dumnedeŭ, şi care să convertéscă pe ceĭ ce se depărtase cu totul dela el. Éca primul ajutor care ni presintă revelaţiunea, prin care Dumnedeŭ se face cunoscut omuluĭ ca Fiinţă prea înaltă, singur demn de cultul seŭ.

Nu era de ajuns însă a reîntipări în sufletul omuluĭ ideia despre adevĕratul Dumnedeŭ, trebuea să'l şi înveţe care este cultul ce datoreste el creatoruluĭ seŭ. Chipul de a regula acest cult, nu putea fi determinat earăşĭ decât tot de fiinţa supremă căruia el urma să se aducă. Dacă alegerea acestuĭ cult, pe care noĭ 'lŭ numim *religiune* s'ar fi lăsat la disposiţia ómenilor, ar fi resultat o confusiune aşa de stranie şi o diversitate aşa de mare în modul de a servi luĭ Dumnedeŭ, încât s'ar vedea atâtea religiunĭ precâte diverse caractere de spirit pintre ómenĭ. Dar Dumnedeŭ nu se póte onora decât oferindu'ĭ cultul care 'ĭ este plăcut; şi numaĭ el ni póte spune care este acest cult ce place luĭ. Adevĕrata religiune nu póte fi întemeĭată dar decât pe o revelaţiune care să înveţe pe om cele despre adevĕratul Dumnedeŭ şi despre cultul care i se cuvine.

Acest princip este atât de nestrĕmutat încât chiar la naţiunile păgâne, aceĭ care aŭ voit să întrunéscă popóre întregĭ sub aceiaşĭ religiune, ca să îmbrăţoşeze acelaşi cult, aŭ presupus, ca basă a regulamentelor ce le-a impus, — o convicţiune profundă că eĭ nu propuneaŭ decât ceea ce primise şi înveţase dela Deĭ. Despre acésta ne încredinţézâ Platon cât pentru Egiptenĭ (in Tim.); şi Iosif Flavie asigură tot asemine despre acelaşi popor (cartea contra Appion). Cât privesce pe Romanĭ, să se vadă ce raportézâ Dionisie Alicarnasul despre Numa Pompiliŭ (Dion. Halic. cart. II), care, pentru a da un pond maĭ mare legilor sale şi sacrificiĭlor ce aşedă, spunea că tot ce propunea el şi tot ce ordona nu era decât din partea *nimfeĭ Egeria*, care se credea a fi una dintre muse. Şi prin acésta, adaogă

istoricul, Numa nu făcea decât a imita pe Minos al Cretei, care adeseorĭ se suia pe muntele *Dicteŭ* spre a asculta instrucţiunile luĭ Iupiter, dela care ḑicea el că a primit tóte legile ce dăduse Critenilor. Şi el asemine imita ésemplul luĭ Licurg al Lacedemonenilor, care făcu o călătorie la Delfĭ pentru a se inspira de la Apolon despre modul cum ar stabili nişte legĭ folositóre poporuluĭ, şi pentru a primi dela divinitate spiritul înţelepciuneĭ, de care avea nevoe în esecutarea planurilor sale.

Adevĕrat că Dionisie Alicarnasul şi scriitoriĭ ceĭ maĭ distinşĭ aĭ păgânismuluĭ nu privesc nişte asemine comunicaţiunĭ decât ca pióse fraude inventate pentru a impune maĭ uşor popórelor, şi noĭ asemine credem că aceste pretinse comunicărĭ n'aŭ existat decât în închipuire. Dar orĭ cât de nesigure sunt lucrurile ce raportéză aceştĭ scriitorĭ, ele tot rĕmân o probă nestrămutată despre sentimentul general al popórelor că în materie de religiune şi de stabilirea unuĭ cult comun, omul nu póte decide prin el însuşĭ, fără o revelaţiune.

Dar, dacă *naţiunile pe care Dumnezeŭ le lăsa să mérgă în căile lor* (Fapte 14, 15), aŭ presupus la ele această revelaţiune, care în fapt nu era, *Dumnezeŭ ş'a ales un popor căruia el însuşĭ ĭ-a încredinţat cuvintele séle* (Rom. 3, 2). *El a făcut pentru poporul seŭ ceea ce n'a făcut la alte popóre: El a făcut cunoscut cuvêntul seŭ luĭ Iacob şi judecăţile şi aşeḑemintele sale luĭ Israil* (Psalm 147; 18, 19). Ebreiĭ aŭ avut fericirea să aibă profeţĭ şi ómenĭ marĭ, rădicaţĭ de Dumnezeŭ şi inspiraţĭ spre a le face cunoscut voinţa şi ordinile celuĭ prea înalt; care li s'a arătat în diferite chipurĭ, şi prin minunĭ şi semne care pórtă tot caracterul divinităţeĭ. Aşa, Dumnezeŭ se arătă luĭ Moisi în deşertul Arabieĭ petróse, într'un rug aprins; adevĕrat că nu maĭ era acolo niciĭ un martur, dar 'ĭ s'a ordonat de a publica cele vĕḑute (Eşire 3, 16) şi de a confirma spusa sa prin semne şi minunĭ. Şi în adevĕr, Moisi a declarat-o în presenţa unuĭ popor întreg căruia 'i-a înfruntat maĭ în urmă, fără cruţare, îndărătnicia şi nerecunoşcinţa către Dumnezeŭ. Şi acest popor, orĭ cât de mare interes ar fi avut ca să nu dea creḑare celor ce spunea sântul legislator, n'a îndrăznit însă nicĭ o ḑată să'l desmintă în ceva, ci din contra a primit cu mare respect şi supunere tot ce 'i s'a spus din revelaţiile cu care Domnul a favorisat pe credinciosul seŭ servitoriŭ; pentru că

Dumnezeŭ 'ĭ vorbia gură către gură, şi el vedea pe Domnul în faţă şi nu prin închipuire (Numere 12, 8). Gloria de care era încunjurat, după întreţinerile ce avea cu Domnul, era pentru tot poporul o mărturie sigură că însuşĭ Dumnezeŭ 'ĭ comunicase ordinile sale, spre a le comunica şi el acelora carĭ eraŭ încredinţaţĭ conduceref luĭ. *Eĭ vedeaŭ*, dice S. Scriptură, *faţa luĭ Moisi strălucind, şi razele care slobozia el, 'ĭ umplea de uimire şi de frică; eĭ nu îndrăzniaŭ să se apropie de dênsul, aşa că fu silit să'şĭ pună un voal pe cap, spre a nu'ĭ buimăci, când le vorbia* (Eşire 34, 29 şi următ.).

Oare aşa s'aŭ purtat şi toţĭ ceĭ ce aŭ voit să impună popórelor prin înşelăciune? Când Mahomet voi să facă pe profetul şi să se vestéscă ca un om inspirat, el esplică convulsiunile epilepsieĭ de care suferia prin frica şi tremurul care dicea că'l cuprinde când 'ĭ se arată archangelul Gavriil; dar ce probă dădea el pentru acéstă arătare minunată? Când Móisi primĭ legea divină, Tot-puternicul făcu să se simtă presenţa să (Eşire 19, 16); se audia trăsnete de tunet, se vedea cum sclipesc fulgerile; un nour fórte des acoperea muntele, trômbiţa resuna cu mare sgomot, şi mulţimea care era în tabără fu cuprinsă de gróză; tot muntele Sinaĭ era acoperit de fum, pentru că Domnul se pogorîse pe el în mijlocul flacărilor; aceste tóte se petreceaŭ în presenţa a tot poporul, şi nu în vre un loc secret. *Domnul*, dice S. Scriptură, *dădu luĭ Moisi poruncile sale înaintea a tot poporuluĭ seŭ, legea vieţeĭ şi a sciinţeĭ, pentru a comunica alianţa sa luĭ Iacob şi ordonanţele sale luĭ Israil* (Eclesiasticul 45, 6).

Este de observat şi aceea, că tot ce Moisi a prescris Israeliţilor este demn de Dumnedeŭ. Legea morală ce le-a propus din partea Domnuluĭ conţine cu o mare esactitate tot ce datoreşce omul Dumnedeuluĭ seŭ, ceea ce 'şĭ datoreşte şie, şi ceea ce datoreşte aprópeluĭ seŭ. In aceste precepte se věd trasurile, saŭ ca să dicem aşa — radele suveraneĭ dreptăţĭ şi a primeĭ verităţĭ, prin care Dumnedeŭ întipărise în inima omuluĭ cele întâĭ sentimente ce'ĭ inspirase în momentul creaţiuneĭ, şĭ care fusese desfigurate prin pěcat. Dacă se esaminéză măcar cu puţină luare-aminte regulamentele luĭ Moisĭ privitóre la sacrificiĭ şi alte ţeremoniĭ, precum şi legile poliţieneştĭ stabilite pentru buna ordine a statuluĭ, se va vedea că tóte sînt pline de înţelepciune, şi că dacă se găseşte ceva care să nu fie toc-

maĭ perfect, acésta era necesar unei legĭ care nefiind decât umbră şi figură, era destinată se prepare pe ómenĭ pentru o altă lege cu mult maĭ perfectă. Legea luĭ Moisi trebuia să stea în raport perfect cu trebuinţile şi gradul de desvoltare a poporuluĭ, şi tocmaĭ aice sîntem ţinuţĭ a admira înţelepciunea conduiteĭ luĭ Dumnedeŭ.

Maĭ departe, fiind că tot timpul destinat pentru legea dată prin Moisi nu era decât ca o introducere şi o dispoziţiune către marele misteriŭ a Nouluĭ Testament, pe care însuşĭ fiul luĭ Dumnedeŭ avea să'l sigileze pentru ómenĭ, a trebuit ca Dumnedeŭ să scóle din când în când profeţĭ cari sa amintéscă ómenilor obiectul dorinţilor şi aşteptăreĭ lor. Aceste revelaţiunĭ saŭ profeţiĭ s'aŭ facut în diferite timpurĭ şi s'aŭ publicat la diferite ocasiunĭ, ca în tóte timpurile sa se verifice aceste marĭ adevĕrurĭ, şi ca aceste mărturiĭ multiple să formeze aşa dicênd un întreg lanţ al sânteĭ tradiţiunĭ. Acéstă idee ne-o dă şi S. apostol Pavel când vorbeşte despre înţelépta economie, cu care Dumnedeŭ a împărţit revelaţiunile sale neamuluĭ omenesc: *„Dumnedeŭ carele în multe feliurĭ, în diferite ocasiunĭ, şi în diferite chipurĭ a vorbit părinţilor noştri prin profeţĭ, în aceste maĭ din urmă timpurĭ ne-a vorbit prin însuşĭ fiiul seŭ, pe care l'a făcut moştenitoriŭ tuturor lucrurilor, prin carele a făcut şi lumea* (Ebreĭ 1, 1).

Aşa, revelaţiunile facute luĭ Moisi şi profeţilor s'aŭ manifestat nu de o dată, ci acu una, maĭ apoĭ alta, şi multe altele păstrate pentru viitoriŭ; dar când a venit pe pământ însuşĭ Fiul luĭ Dumnedeŭ, şi când Dumnedeŭ a binevoit sa ne vorbéscă prin gura luĭ, revelaţiunea fu complectă şi perfectă. Nimica nu se maĭ póte adăoga la cele ce a învăţat Fiul luĭ Dumnedeŭ şi Sântul Duh, după înalţarea Domnuluĭ la ceriŭ. Eca ceea ce face fundamentul şi plinirea credinţeĭ nóstre. Tóte cele-lalte revelaţiunĭ aveaŭ în vedere pe acésta, cu care ş'aŭ luat împlinirea şi sfîrşitul lor.

Fiind că noĭ nu tratăm aicea despre revelaţie decât în vedere cu divinitatea sântelor cărţĭ, de aceea nu vom vorbi despre acele care aŭ fost făcute în starea de innocenţă a primilor noştri parinţĭ, care aveaŭ norocirea să asculte vócea luĭ Dumnedeu în paradis. Nu vom nara diferitele revelaţiunĭ prin care D-deŭ 'şĭ manifestă voile sale vechilor patriarchĭ de 'naintea deluviuluĭ. Trecem sub tacere, pentru acelaşĭ cuvênt, arătările ce s'aŭ făcut luĭ Avraam şi urmaşilor seĭ. Am vĕdut ceea ce ne spune scriptura despre modul cum Dum-

nedeŭ s'a descoperit şi s'a făcut cunoscut luĭ Moisi, maĭ arătat decât tuturor celor-lalţi profeţĭ; căcĭ se dice în cartea Numerilor (12, 6—8): *„Dacă este vre un profet între voĭ, dice Domnul, eŭ mĕ voiŭ arăta luĭ în vedenie saŭ 'ĭ voiŭ vorbi în vis; nu tot aşa însă şi cu Moisi, care este servitorul meŭ cel prea credincios, în tótă casa mea; luĭ 'i vorbesc gură cătră gură, şi el vede pe Domnul arătat, şi nu prin semne şi figurĭ.“*

Pe când Dumnedeŭ dădu legea sa luĭ Moisi, se stabili un mijloc fórte sigur pentru a se cunósçe voinţa sa; căcĭ consultând efodul saŭ pectoralul preutuluĭ celuĭ mare, în care se aflaŭ aşa numitele *urim* şi *thumim*, se şcia de îndată ce trebuia să se facă. Acest mijloc se stabilise de însuşĭ Dumnedeŭ aprópe de mórtea luĭ Moisi, prin urmatoriul ordin: (Num. 27,21) *„Când va fi să se întreprindă ceva, Marele preut Eleazar va consulta pe Domnul, şi dupre rĕspunsul ce va primi Eleazar, Iosua va face totul, şi împreună cu el—toţĭ fiiĭ luĭ Israel.“* Şi când David se gasia persecutat de Saul, a rugat pe Abiatar să se îmbrace cu efodul şi să întrebe pe Domnul dacă trebue să maĭ rĕmână la Ceila, şi Abiatar 'ĭ-a făcut cunoscut rĕspunsul că trebuia să fugă dela faţa luĭ Saul (3 Imp. 23, 9).

Fiind că *urimul* şi *thumimul* eraŭ legate de efod şi aceştĭ doĭ terminĭ însémnă *lumină* şi *perfecţiune*, uniĭ aŭ credut că ele eraŭ destinate sa descopere luminile necesare pentru a se conduce dupre voea şi ordinile luĭ Dumnedeŭ. Alţiĭ cred că *urimul* şi *thumimul* eraŭ două petre preţióse care, prin o stralucire extraordinară, faceaŭ să se cunóscă adevĕrul. Din esemplul cu David se vede însă că după ce preutul cel mare consulta pe D-deŭ, Dumnedeŭ rĕspundea. Cu tóte că Iosif Flavie crede că preutul cel mare nu descoperia voinţa Domnuluĭ decât prin stralucirea extraordinară a *urimuluĭ* şi *thumimuluĭ* (Ios. Antic. Cart. III cap. 8). Orĭ cum ar fi, este sigur că Dumnedeŭ dadea rĕspunsul necesar, când era consultat de marele preut, îmbrăcat cu efodul.

Ne-am întinde prea mult dacă am voi să parcurăm tóte revelaţiunile ce s'aŭ făcut ómenilor inspiraţĭ, de la Moisi încóce. Vom aminti numaĭ de rĕspunsul dat de Dumnedeŭ mareluĭ preut Eleazar, în timpul luĭ Iisus Navi, când cu nenorocirea venită asupra poporuluĭ la asediul cetăţeĭ Hai, din causa furtuluĭ comis la Gavaon, (Iisus Navi. 7, 6).

In timpul judecătorilor darul profeţieĭ s'a acordat Deboreĭ (Jud. 4, 4 şi urm.), luĭ Ghedeon (Jud. 5, 1 şi urm.),

luĭ Samson. Se ştie că naşterea acestuia fu o urmare a promisiuneĭ ce îngerul Domnuluĭ dăduse mameĭ sale, care maĭ înainte era stérpă. Ingerul adaose că acest copil, este destinat de Dumneḑeŭ a elibera pe Israel din mâna Filistenilor, ceea ce s'a şi adeverit cu fapta.

Am ajuns într'un timp când Dumneḑeŭ se descoperia rar prin revelaţiunĭ. Trăind încă Eli preutul cel mare, puţinĭ profeţĭ se aflaŭ căre să vórbéscă poporuluĭ în numele Domnuluĭ, ceea ce scriptura ne dă a înţelege prin cuvintele: *era scump cuvêntul Domnuluĭ în acele timpurĭ* (3 Imp. 3, 1). Chiămă Dumneḑeŭ atuncĭ pe un copil; Samuil auḑi vócea Domnuluĭ, dar nu ştia încă să o distinga; el creḑu că'l strigă preutul cel mare; dar maĭ în urmă pus la cale de Eli, el rĕspunse: *Vorbeşte Dómne, că ascultă servul tĕŭ.* Atuncĭ Dumneḑeŭ 'ĭ descoperi tot ce hotărîse se facă spre a pedepsi păcatele mareluĭ preut şi a copiilor seĭ. Şi tot ceea ce fu preḑis luĭ Samuel contra mareluĭ preut, s'a împlinit întocmaĭ; dovadă că revelaţiunea era din partea luĭ Dumneḑeŭ însuşĭ.

Sub împărăţia luĭ David s'aŭ arătat maĭ mulţĭ profeţĭ de care se vorbeşte în istoria acestuĭ principe; dar nicĭ unuia din eĭ nu se manifestă Dumneḑeŭ ca luĭ David însuşĭ, căruia 'ĭ acordă darul profeţieĭ pentru a preḑice cele maĭ marĭ evenemente a legeĭ nouĕ. Cetind psalmul 21, orĭ cine vede istoricul patimilor Domnuluĭ, descrise cu împrejurările cele maĭ detailate; în alţiĭ se găseşte descrierea împĕrăţieĭ luĭ Mesia care avea să se întindă până la marginele lumeĭ şi asupra tuturor naţiunilor chemate a se împărtăşi din harul evangelieĭ. Tótă cartea psalmilor nu este decâtŭ o ţesătură de profeţiĭ şi descoperirĭ făcute luĭ David, pentru a'ĭ face cunoscut marele evenemînte şi marele misteriĭ ale religiuneĭ, care sunt fundamentul credinţeĭ şi a speranţelor credincioşilor. Pentru acésta, însuşĭ acest sânt împĕrat ḑicea despre sine: *Duhul Domnuluĭ vorbeşte prin mine şi cuvêntul Luĭ pe limba mea* (2 Imp. 23, 2).

După David, noĭ vedem că Dumneḑeŭ se manifestă luĭ Solomon, spre a'l întreba ce preferă a căpăta dela bunătatea sa: *Dă'mĭ* ḑise Solomon, *o inimă blândă, ca să pot judeca pe poporul tĕŭ şi să deosebesc între bine şi rĕŭ* (3 Imp. 3; 5, 9, 10). Acest rĕspuns plăcu luĭ Dumneḑeŭ; şi după ce acest principe construi templul şi'ĭ făcu sânţirea cu mare solemnitate, Domnul 'i se arătă iaraşĭ şi'l

asigură că i-a audit rugăciunea și a sânțit casa care o zidise el în numele și spre gloria sa. Cu această ocasiune 'i rennoi Dumnedeŭ făgăduința care dedese luĭ David, că va întări pentru tot-deauna tronul seŭ asupra luĭ Israil, și că nu va lipsi un Domn din rasa sa: profeție care nu se póte înțelege decât pentru Mesia, și care se vede împlinită în persóna sa (Imp. 9, 5).

Pe la finele împĕrăției luĭ Solomon, Dumnedeŭ trimise un profet, numit Ahia din Silo, către Ieroboam pentru a'l vesti că Domnul hotărîse să împartă imperiul. Ahia întâlnind pe Ieroboam, desbrăcă o manta nouă ce avea, o despărți în douĕspredece părțĭ și vorbi ast-feliŭ luĭ Ieroboam: *Ia pentru tine dece bucățĭ, căcĭ éca ce dice Domnul: Despărți-voiŭ împĕrăția ce posedă acum Solomon, și voiŭ da din ea dece triburĭ; luĭ nu'ĭ va rĕmânea decât una pe care ĭ-o conserv în considerațiunea servitoriuluĭ meŭ David, și pentru orașul Ierusalimuluĭ, pe care l'am ales dintre tóte triburile luĭ Israil. Așa voiŭ pedepsi eŭ necredința luĭ Solomon* (Imp. 11, 29 și urm.).

Acéstă predicere nu putea să vină decât din partea luĭ Dumnedeŭ, care cunósce nu numaĭ cele ce aŭ să se întêmple în viitor, dar și cele maĭ secrete gândirĭ ale inimeĭ; căcĭ acéstă desbinare a împĕrăţieĭ nu se întêmplă decât din causa uneĭ nechibzuite hotărîrĭ ce luă Roboam de a nu asculta justele plângerĭ ale poporuluĭ apăsat. Cel ce predisă evenimentul, cunoștea așa dar care vor fi dispositiile luĭ Roboam și că el se va împetri; precum și hotărîrea disperată a poporuluĭ, și că numaĭ sĕminția luĭ Veniamin va rĕmânea credinciósă caseĭ luĭ Iuda și familieĭ luĭ David.

Ieroboam, puțin recunoscĕtoriŭ de ceea ce D-deŭ a făcut pentru dânsul, se dădu la cultul vițeilor de aur, și voind a împedica pe supușiĭ seĭ să nu méargă la Ierusalim pentru a se închina în templu, el ordonă să se pună un vițel de aur în Bethel și unul în Dan, și publică că nu se maĭ permite mergerea la Ierusalim: *Eacă Israile deiĭ teĭ care te-a scos din Egipet,* dicea el despre vițeiĭ de aur. Acest rege necucernic stabili un sacerdoțiŭ profan, rădică altare pe înălțimĭ și aducea el însușĭ tămîe pe acele altare. Tocmaĭ atuncĭ aparu un profet, a căruĭ nume nu se cunósce și strigă către altar în audul poporuluĭ: *Eată ce dice Domnul: Se va naște din casa luĭ David un fiiŭ care se va numi Iosia; acesta va jertvi pe tine pe popiĭ locurilor înalte care te tămîéză acum, și va arde*

deasupra ta ósele acestor popĭ profanĭ. Şi éca un semn de pe care veţĭ cunóşte că Domnul vorbeşte : De acum chiar altariul acesta se va împărţi în două, şi cenuşa de deasupra luĭ se va împrăştia pe pămênt (3 Imp. 13, 1 şi urm.). Ieroboam înfuriat de aceste cuvinte întinsĭ mâna şi ordonă ca să prindă pe profet, dar la moment rĕmase cu acea mânĭ uscată ; altariul asemine se despică şi tótă cenuşa de pe el se împrăştie. Impĕratul necredincios ceru atuncĭ profetuluĭ să se róge Domnuluĭ pentru a'ĭ vindeca mâna, şi minunea se făcu pe dată.

Totul este de admirat în acéstă preḑicere. Maĭ ântăĭ ea priveşce un evenement care nu se împlini decăt peste 350 de anĭ, când sântul împĕrat Iosia a ars pe altar ósele falsilor profeţĭ, cu scop de a pângărĭ acel altar, dupre cum se naréză acésta în apatra carte a Impĕraţilor.—Al doile, de observat este numele acestuĭ pios împĕrat, care s'a arătat aşa de espres cu atâte sute de anĭ maĭ 'nainte. Tot aşà şi profetul Isaia a prevestit pe nume pe marele Cirus eliberatorul Iudeilor şi restauratorul templuluĭ. Se maĭ póte, al treile, observa în preḑicerea de maĭ sus, conduita ce ţine Dumneḑeŭ pentru a rădica în faţa poporuluĭ autoritatea şi prestigiul profeţilor seĭ, făcênd să se împlinéscă vre un evenement apropiat ca să asigure împlinirea celuĭ departat. Aşa, Ieroboam şi ceĭ ce eraŭ cu dânsul vĕḑură divisarea altariuluĭ în două şi cenuşa rĕspăndită, şi prin acésta se convinse ca va veni şi ḑiua aceea când altariul din Bethel va fi pângărit cu ósele preuţilor profanĭ, de către un rege pogorîtor din David. Infine, este taman locul a considera şi minunea profetuluĭ cu vindecarea mâneĭ luĭ Ieroboam, prin care Dumneḑeŭ a voit să verifice şi maĭ mult preḑicerea profetuluĭ.

Dumneḑeŭ descoperia câte-o-dată voea sa chiar acelor care se făcuse culpabilĭ de óre-care greşale, până şi de crime. Esemplu avem în persóna luĭ Valaam (2 Petru 2, 15.), şi un altul în persóna bĕtrânuluĭ profet care locuia în Bethel, care înşelă pe profetul din Iudĕa, de care am vorbit maĭ sus, şi'l făcu să calce ordinul luĭ Dumneḑeŭ (3 Impĕr. 13,20 şi urm.)

Dumneḑeŭ se maĭ făcu cunoscut luĭ Ahia din Silo, despre care am maĭ vorbit, şi'ĭ ordonă să preḑică femeeĭ lu Ieroboam tot aceea ce trebuia să se întêmple cu acest împĕrat necucernic (3 Imp. 14,27 şi urm.); căcĭ Abia fiiul acestuĭ principe căḑênd bolnav, muma luĭ consultă pe profet, căruia 'ĭ ordonă Dumneḑeŭ să spună mameĭ că fiiul lor va muri şi că se va stinge cu totul şi casa luĭ Ieroboam, şi că din causa pĕcatelor, Israil va fi împrăştiat şi ca smuls de pe pămênt

spre a fi transportat dincolo de fluviul Eufrat. Acéstă ameninţare contra celor ḑece triburĭ fu adusă întru împlinire de către Salmanasar regele Asirieĭ, în anul al nouĕlea al împĕrăţireĭ luĭ Ozia regele luĭ Israil (4 Imp. 17, 64), ceea-ce vine cam la 721 înainte de era creştină; iară cuvêntul Domnuluĭ s'a adresat femeeĭ luĭ Ieroboam pe la 974; prin urmare preḑicerea precedă evenementul aprópe cu 253 anĭ.

In timpul de care vorbim, trăia în împĕrăţia luĭ Israil un profet vestit căruia se descoperia Dumneḑeŭ. Acesta este profetul Elie, care se făcu renumit atât prin profeţiile precum şi prin minunile sale ce a făcut în timpul impiuluĭ Achab. Zelul seŭ pentru legea luĭ Dumneḑeŭ era ca focul şi cuvêntul seŭ ca para foculuĭ, care sclipeşte (Eccli. 48, 1 şi urm.). Vorbind în numele Domnuluĭ, el închide ceriul, face să caḑă foc din ceriŭ de treĭ orĭ. El auḑi pe muntele Sinaĭ judecata luĭ Dumneḑeŭ şi pe Horib decretele rĕsbunăreĭ sale: ast-feliŭ Dumneḑeŭ însuşĭ 'ĭ vorbi şi'ĭ manifestă voinţele sale.

După ce Elie fu rădicat la ceriŭ, spiritul seŭ se reposă asupra luĭ Eliseiŭ (Ecli. 1, 13 şi urm.), care fiind înflăcărat de acelaş zel, n'avu nicĭ-o-dată în viaţa sa frică de ceĭ puternicĭ. Corpul seŭ a probat chiar după mórtea sa că era un adevĕrat profet, pentru că un mort care fusesă pus în acelaş mormênt învie îndată. Se ḑice lămurit în Scriptură (4 Imp. 3, 12) că cuvêntul Domnuluĭ era în el; Domnul 'ĭ comunica luminile sale şi'ĭ dădea puterea de a face semne şi minunĭ.

Cam tot în acel timp vieţuia în Iudea un profet numit Azaria, fiiul luĭ Odid. Noĭ nu avem de la dânsul de cât o singura preḑicere, dar care este fórte însemnată. O găsim chiar acolo unde se vorbeşte de el. Eca ce ḑice textul sacru : Spiritul luĭ Dumneḑeŭ venind asupra luĭ, el merge înaintea Impĕratuluĭ Asa şi 'ĭ ḑice : *Ascultă-mĕ Asa şi voĭ toţĭ care sînteţĭ din triburile luĭ Iuda şi a luĭ Veniamin, să fie Domnul cu voĭ, pentru că şi voĭ aţĭ fost cu Domnul; dacă 'l căutaţĭ, 'lă-veţĭ găsi, dar dacă 'l părăsiţĭ şi El vĕ va părăsi ; Va trece mult timp până când Israil va fi fără adevĕratul Dumneḑeŭ, fără preut, fără învĕţătoriŭ şi fără lege. Dar după acésta, când în nenorocirea lor se vor întórce către Domnul şi 'l vor căuta, eĭ 'l vor găsi. In acel timp nu va fi pace nicĭ în afară nicĭ în lăuntru, ci gróza se va întinde pretutindine; Naţiunile şi oraşele se vor scula unele contra altora, pentru că Dumneḑeŭ va rĕspândi pintre ele turburarea şi desolaţiunea* (2 Paralip. 15, 1 şi urm.). Domnul nostru Iisus Christos aplicând această profeţie la nenorocirile ce aveaŭ

să cadă asupra Ierusalimuluĭ, după mórtea sa (Luca 21, 10), ne face să vedem că profeţia s'a împlinit anume în acea desolaţiune; şi tótă lumea póte să recunóscă că şi astădĭ Iudeiĭ sînt în această stare de nenorocire, în care eĭ nu cunosc pe adevĕratul Dumnedeŭ, din causă că nu vreŭ să recunóscă pe fiiul seŭ: eĭ sînt fără lege, fără preut, pentru că sacerdoţiul s'a desfiinţat şi legea s'a abrogat.

Maĭ ales în timpul împĕraţilor s'aŭ arătat maĭ mulţĭ profeţĭ marĭ. Afară de aceia de care am vorbit, tótă lumea ştie că Isaia profeţi în timpul luĭ Ozia, Ioathan, Ahaz şi Ezechia. Profetul Osie vieţuia şi învĕţa sub domnia acelorașĭ împĕraţĭ şi a luĭ Ieroboam II-lea regele luĭ Israil. Amos profetisă cam tot în acel timp. Michea profeţi sub împĕrăţia luĭ Ioathan, Ahaz şi Ezechia. Aceştia precedară căderea Impĕrăţieĭ luĭ Israil şi anunţiară maĭ-cu-sémă acéstă catastrofa; şi până la captivitatea babilonică Dumnedeŭ nu încetă de a rădica profeţĭ cărora li desceperia decretele sale asupra Ierusalimuluĭ şi a regatuluĭ luĭ Iuda. Aceştĭ profeţĭ eraŭ consultaţĭ asupra tuturor afacerilor maĭ considerabile, şi eĭ nu rĕspundeaŭ de cât dupre luminile ce primiaŭ de la Dumnedeŭ însuşĭ. Se vĕd în Isaia şi în Ieremia predicerĭ verificate de evenemente; se găsesc sfătuirĭ duióse, ameninţărĭ contra principilor şi a poporuluĭ, consolaţiunĭ pentru ceĭ ce suferiaŭ cu credinţă şi rabdare.

Ezechiil şi Daniil aŭ profeţit în timpul captivităţeĭ. In profeţiile lor sînt atinse fórte lamurit atât întórcerea din captivitate cum şi restabilirea templuluĭ. Maĭ ales în Daniil sunt predicerĭ sublime privitóre la arătarea şi domnia luĭ Mesia, predicerĭ verificate pe deplin în persóna luĭ Iisus Christos, şi care numaĭ luĭ se potrivesc; sînt şi acele care se întind până la finitul lumeĭ.

După captivitate, Dumnedeŭ ridică încă profeţĭ. Aşa Aggeŭ anunţă Iudeilor că vine *Doritul tuturor naţiilor, şi că Domnul va umplea templul, carele se zidia atuncĭ, de gloria sa; aşa feliŭ în câtŭ onórea acesteĭ zidirĭ va întrece pe cea a templuluĭ (luĭ Solomon), dărămat şi ars de* Haldeĭ. Profetul Zacharia asemine profetisă dupĕ captivitate, şi una dintre profeţiile luĭ: *Bate-voiŭ păstoriul şi se vor împrăştia oile*, este citată de însuşĭ Mântuitoriul (Mat. 26, 31).

Şi profetul Malachia a profeţit tot după captivitate, şi pe când se sacrifica deja în templul cel noŭ; pentru că ameninţă pe preuţĭ, care aduc pe altar o pâne pângărită,

că Domnul nu va maĭ primi ofrande din mânile lor, *pentru că de acum înainte, de la rĕsăritul şi până la apusul sóreluĭ, numele Domnuluĭ va fi mare pintre naţiunĭ, şi că în tóte părţile se va sacrifica şi se va oferi, sânt-numeluĭ seŭ o jertvă curată;* ceea ce fixază douĕ lucrurĭ propriĭ împĕrăţieĭ luĭ Iisus Christos, adecă convertirea gentililor şi proaducerea jertveĭ ceĭ fără de sânge pe altarele nóstre. Profetul Malachia fineşte profeţia sa prin o sfătuire, care dă a înţelege că după el să nu se maĭ aştepte nimine la o continuare de profeţĭ. *Aduceţivĕ aminte*, ḑice Domnul prin gura sa, *de legea servitoriuluĭ meŭ Moĭsi, care ĭ-am dat-o eŭ pe muntele Horeb, ca el să comunice Israiluluĭ întreg aşeḑĕmintele şi preceptele mele. Eaca eŭ vĕ trimit pe profetul Elie, maĭ 'nainte de ce să soséscă ḑiua cea mare şi înfricoşată a Domnuluĭ* (Malach. 4; 4 5). Prin acésta înţelege profetul venirea luĭ Ioan Botezătorul, care avea să vină *în spiritul şi puterea luĭ Elie*, pentru a pregăti calea Dumneḑeescululĭ mântuitoriŭ (Luca 1, 17).

Acésta a fost urmarea cea ne'ntreruptă a profeţilor, pentru a vesti poporuluĭ Iudeŭ ordinile şi voinţile luĭ Dumneḑeŭ. De la cel de pe urmă, în adevĕr că n'a maĭ fost nicĭ unul, de órecare însemnătate, până la Iisus Christos. Ast-feliŭ legea şi profeţiĭ nu încetară a prepara pe ómenĭ pentru venirea rĕscumpĕrătoriuluĭ până la Ioan Botezătoriul. Acesta, profet, şi maĭ mult decât profet, arătă pe Dumneḑeescul Mântuitoriŭ, ca present, acelora care voiră să asculte vócea sa, vócea care striga în pustie, ca prin predicile sale să îndemne pe tótă lumea la pocăinţă şi prin urmare la primirea celor maĭ marĭ misteriĭ ce fusese preḑise, dar care eraŭ încă ascunse chiar pentru îngerĭ, dupre cum ḑice S. Pavel (Tim. 3, 16).

Acesta este timpul Evangelieĭ pe care noĭ 'l putem privi ca timpul mareĭ şi importanteĭ manifestaţiunĭ. Maĭ 'nainte de acéstă fericită revelaţie tóte celelalte care precedase eraŭ acoperite de atâtea figurĭ încât se simţia că n'aveaŭ plinitate şi perfecţiune decât în Iisus Christos pe care 'l preînchipuiaŭ. Eaca pentru ce ḑice S. Apostol Pavel *că Dumneḑeŭ a vorbit în diferite ocasiunĭ şi în diferite chipurĭ, prin profeţĭ; dar că în timpurile aceste maĭ din urmă El ne-a vorbit* maĭ respicat *prin* iubitul *seŭ fiŭ pe care l'a facut moştenitoriŭ al tuturor lucrurilor, şi prin care a creat şi veacurile* (Ebr. 1; 1, 2).

Ceea ce am ḍis noĭ pănă aice este o probă întrégă despre revelaţie, trasă dintr'un lanţ de fapte şi dintr'un număr fórte mare de marturĭ, care nu se póte presupune că s'aŭ pus în óre-care înţelegere între sine spre a înşela pe un întreg popor, căruia eraŭ însărcinaţĭ să facă cunoscută voinţa luĭ Dumneḍeŭ. Aşa, noĭ ne urcăm pe cest lanţ pără la Adam căruia pentru prima óră s'a promis venirea rĕscumpĕrătoruluĭ, până la Noea căruia Dumneḍeŭ 'ĭ-a făcut maĭ multe descoperirĭ. Găsimŭ apoĭ pe Avraam, căruia Dumneḍeŭ însuşĭ se arată în maĭ multe ocasiunĭ. Domnul învrednici de acest dar şi pe Isaac şi pe Iacob; Iosif fiul acestuia era dotat de darul profeţieĭ. De la Moisi încóce avemŭ un şir neîntrerupt de profeţĭ şi de persóne inspirate, şi tot mergem aşa până după captivitatea babilonică, într'un spaţiŭ de maĭ bine de două miĭ cincĭ sute de anĭ, socotind numaĭ de la Noea. Cine dar va putea, nu ḍic să crédă, dar să presupună măcar că ilusiunea şi amăgirea să fi durat atâta timp, fără ca cine-va să fi arătat vre-o dată cea maĭ mică îndoélă. S'a vĕḍut revolte nenumĕrate ale Iudeilor contra şefilor lor; Să ştie cât de mult a suferit Moisi în pustie; 'l căutaŭ să'l omóre când eraŭ în vre o lipsă saŭ nenorocire mare, dar nu s'a găsit nimĭne să dea aceluĭ înţelept conducătoriŭ epitetul de înşelătoriŭ. Din contra vedem că el a întărit tot ce ḍicea din partea luĭ Dumneḍeŭ prin sémne şi minunĭ; cine vre-o dată s'a îndoit despre aceste minunĭ?

Tot aşa putem ḍice şi despre cea maĭ mare parte dintre aceia de care s'a servit Dumneḍeŭ pentru a'şĭ manifesta voinţa sa. Se póte óre gândi că amăgirea să fi durat atâta timp şi cu atâta tărie? Profeţiĭ şi ómeniĭ inspiraţĭ nu eraŭ înarmaţĭ, nu făceaŭ cruzimĭ pentru a sili lumea să crédă în cele ce spuneaŭ eĭ. Din contra, eraŭ adeseorĭ fórte slabĭ şi lipsiţi de tóte mijlócele putereĭ omeneşcĭ, Elie era urmărit, pentru a fi omorît; Isaia fu tăiat cu ferestreul din ordinul luĭ Manasi; Ieremia aruncat într'o grópă cu noroiŭ. Dar aceşte persecuţiunĭ, credeţĭ óre, că slăbia curajul lor? Dupre tóte aceste nu se maĭ póte nimene îndoi că faptul revelaţiuneĭ este ceva aşa de clar ca şi o demonstraţiune matematică.

Dar pentru a veni la cestiunea de drept, de a se şti adecă dacă era necesar să se facă o revelaţie, noĭ putem asigura că nu avem decâtŭ să considerămŭ cu atenţiune de-

bilitatea luminilor nóstre proprii, dificultatea ce întimpinăm de a descoperi adevĕrurile care servesc de fundament al religiuneĭ, bunătatea şi înţelepciunea luĭ Dumnedeŭ, în fine, conglăsuirea unanimă a tuturor celor ce aŭ voit să stabiléscă un cult de religiune şi să dea legĭ popórelor, — spre a ne convinge că fără revelaţie nu s'ar putea determina nicĭ caracterile necesare care trebue să presinte o religiune, menită a fixa nesiguranţa spirituluĭ uman, spirit pururea sburdaticŭ, dacă nu este susţinut şi întărit de suverana raţiune.

Să dăm dar laudă luĭ Dumnedeŭ şi să binecuvêntăm bunătatea şi milostivirea sa că, pentru a ne fixa şi a ne lega de o religiune adevĕrată şi solidă, a binevoit a se descoperi ómenilor inspiraţĭ, şi prin eĭ a ne face să cunóştem voea sa şi să ne conformăm eĭ, spre mântuirea şi vecĭnica nóstră fericire.

† **Innocent M. Ploeşténu.**

LUCRU DE NECREDUT (INCREDIBILE)

Când realitatea unuĭ fapt, considerat de necredut, este bine constatată, ce óre maĭ remâne de făcut spirituluĭ omenesc?

I

Se cade a mărturisi că, în adevĕr, este un curios midĭloc, când, spre a 'şĭ atrage tóte spiritele, cine-va propune *abnegaţia de sine* ca primul pas de făcut într'o religiune. Şi, cu tóte aceste, tocmaĭ acésta făcu Iisus Christos.

Ce fundator! ce reformator! carele pretinde a atrage totul la sine contrariând natura coruptă, fără a'ĭ lăsa nicĭ pace nicĭ repaus!

Pentru a stabili dominaţiunea sa preste inimĭ, noul rege îşĭ împodobeşte capul cu o coronă, dar cu coronă de spinĭ; se decoréză cu o diademă durerósă.

Tóte legele regatuluĭ seŭ ţind numaĭ la condemnarea bucurielor lumeĭ, a avuţielor, a onorurilor, a plăcerilor şi a festivităţilor.

Totul aici are de scop de a recomenda ĭubirea serăcieĭ, a lacrimilor, a persecuţiunelor şi a despreţuluĭ.

Straniŭ reformator, încă o-dată, carele pare a apuca lucrurile pe dos!

II

Acel ce se numi Fiiul omuluĭ nu veni în lume de cât pentru a o lumina, a o rescumpăra şi a o sanctifica prin suferinţele sale, prin strălucirea virtuţilor şi a esemplelor sale.

Şi cu tóte acestea istoria ne spune că el stătu ascuns şi necunoscut de lume, în singurătatea Nazaretuluĭ, în obscuritatea uneĭ meseriĭ grele şi ostenicióse.

El avea numaĭ treĭ-decĭ şi treĭ anĭ de petrecut pe pămênt, din care treĭ-decĭ i-a petrecut în o viaţă ascunsă, obscură, tăcută.

Şi cu tóte aceste, el avea plan de a reforma lumea, de a o reconstitui de sus până jos, de a o schimba şi de a o transforma cu totul.

Óre un ast-fel de scop se ajunge prin aseminea midĭlóce?

III

Priviţĭ înse dacă opera sa este în cale de prosperitate; numeraţĭ cele aprópe nouĕ-spre-ḑece secule de existenţă, şi ce existenţă! şi spuneţĭ dacă Nazarinénul s'a înşelat în calculele sale, şi dacă prudenţa sa l-a dat de smintélă.

Atestaţĭ cel puţin că acesta este un înţelept de un noŭ gen, şi că principiele luĭ dejócă tóte previsiunele înţelepciuneĭ omeneştĭ.

Nu vorbesc de mórtea sa înjositóre şi facută pentru a îndepărta pe tot dé-una de la dênsul chiar umbra vre unuĭ discipul saŭ a vre-unuĭ aderent.

Nu vorbesc nicĭ de neertata luĭ îndrăsnélă de a încredinţa opera cea maĭ inmensă şi cea maĭ de necreḑut unor ómenĭ de rând, cărora n'apucă nicĭ măcar a le ḑice ultimul cuvênt înainte de mórte.

Şi cu tóte aceste, reuşî!

IV

Sciŭ prea bine că se istorisesc despre dênsul minunĭ. Se ḑice, că avea secretul de a face vindecărĭ miraculóse, de a reînvia morţiĭ; şi că acestea le-a transmis şi la adepţiĭ seĭ.

Se adauge chiar că şi el însuşĭ a reînviat; străjăriĭ la început aŭ afirmat, dar luând banĭ, aŭ negat. Ear după câte-va septămânĭ, el a despărut fară a se maĭ areta apoĭ nicăire.

Orĭ-cum faptul este că din doĭ-spre-ḑece credincioşĭ ce'şĭ alesăsă, unul s'a spênḑurat după-ce l'a vêndut şi l'a dat în mânele autorităţeĭ; altul l'a renegat, ear ceilalţĭ l'aŭ părăsit. Maĭ târḑiu înse, dupre cuvêntul seu, s'aŭ respândit prin lume pentru a anunţa învĕţatura sa.

Şi deşi acéstă doctrină avea ceva respingător şi neplăcut natureĭ omeneştĭ, ceva chiar estravagant în aparenţă pentru spirit, eĭ în câţĭ-va anĭ aŭ schimbat façia lumeĭ.

Făcut-au eĭ óre în acest scop minunı, operat-aŭ vindecărĭ neaşteptate? Aşa se pretinde. Dar ceea ce mi se pare sigur, este, că de nu vor fi făcut, apoĭ lucru este şi maĭ miraculos. Este ceva estraordinar, omeneşte neesplicabil; ceva divin, orĭ-ce ar ḑice cineva; orĭ eŭ nu precep nimic!

V

Stabilirea creştinismuluĭ în lume este divină, fiind-că omeneşte nu se esplică. Uniĭ îşĭ închipuesc a esplica acest evenement fără asemenare, făcênd a se observa că doctrina Mântuitoruluĭ, prin superioritatea sa năuntrică, trebuia a'ĭ atrage şi căştiga popórele.

Alţiĭ adaug că minunile sale şi cele ale apostolilor luĭ eraŭ de natură a convinge pre ceĭ maĭ îndărĕtnicĭ; şi a lumina şi pre ceĭ maĭ întunecaţĭ la minte.

Ear alţiĭ aŭ recurs la îndeplinirea aşa de arĕtóse a tuturor profeţielor vechĭ în persóna luĭ Iisus Christos.

In fine, alţiĭ susţin că veritatea are prin sineşĭ o putere de convingere care maĭ curênd saŭ maĭ târḑiŭ trebue să triumfe contra resistenţeĭ spirituluĭ.

Şi aşa cred că aŭ esplicat îndeajuns causele directe ce aŭ contribuit la propagarea religiuneĭ ceĭ divine şi adevĕrate.

VI

Insă, asupra acesteĭ argumentaţiunĭ şi a acestor probe, s'ar putea face óre-care observaţiunĭ care, fără a le slabi puterea, le-ar înfăţioşa sub o formă nouă şi adesa neluată în sĕmă.

Dacă Iisus Christos ar fi fost numaĭ un om cu o doctrină minunată, lumea, este sigur, l'ar fi admirat un moment, dar curênd apoĭ ar fi uĭtat şi pre om şi doctrina luĭ.

Căcĭ, orĭ-cât de admirabilă ar fi fost acéstă doctrină, este sciut că n'a fost primită maĭ ânteiŭ de cât de óre-care indiviḑĭ din popor; ea fu despreţuită de ceĭ maĭ însemnaţĭ dintre Iudeĭ. In timpul vieţeĭ învĕţătoruluĭ, ea fu necunoscută de genul omenesc, şi astaḑĭ chiar, multe din spirite deşi luminate, nu voesc să o recunóscă şi o renégă. De unde vine acest fenomen?

Este decĭ ceva cam cutezător de a susţinea că Domnul nostru Iisus Christos a cucerit lumea numaĭ prin doctrina sa cea minunată.

VII

Este óre maĭ verisimil că a învins lumea prin minunile sale.

Chiar dintre ceĭ ce l'aŭ vĕḑut cu ochiĭ lor schimbând dupre voea sa natura lucrurilor: mergênd pe apĕ, liniştind marea, oprind vênturile, poruncind vieţeĭ şi morţeĭ; uniĭ, este adevĕrat, l'aŭ numit D-ḑeŭ, dar alţiĭ l'aŭ luat numaĭ de-un om cu drac, un demon, un fel de mag şi înşelător.

Minunile făcute de Apostolĭ de aseminea aŭ avut un resunet fórte mărginit, şi prea puţinĭ din martoriĭ ocularĭ aŭ conchis despre divinitatea misiuneĭ lor.

Noĭ chiar, cariĭ avem despre dênsele o certitudine, cel puţin istorică, óre suntem maĭ atentivĭ la ele?

VIII

Să vedem acum, dacă nu cum-va póte prin împlinirea, în persóna sa, a vechilor profeţiĭ, Domnul nostru Iisus Christos a învins

lumea? Dar maĭ ânteiŭ sinagoga, care era depositara acestor profeţiĭ, nu s'a convertit de loc, cu tóte că era interesată în acésta, de le-ar fi înţeles aşa de clar cum se presupune.

In urmă, Cărturariĭ cariĭ le sciaŭ de rost, şi aŭ avut timp de a le consulta, şi a le verifica în amenuntele lor, nu s'au convertit de loc, cu tóte că agerimea lor de interpreţi era în joc, căcĭ de aicĭ autoritatea lor doctrinala avea a depinde în decursul timpurilor. In fine, mulţimele tot-dé-una aşa de lesne credetóre şi plecate a admite chiar numai ceea ce are aparenţa de miraculos şi adevĕr, nu s'aŭ convertit de loc, deşi li se esplicară de Cărturarĭ tocmaĭ aceste profeţiĭ.

S'au convertit însă păgâniĭ, fără a sci chiar de sunt profeţiĭ; că pentru a primi Scripturile trebue a fi deja creştin, orĭ Evreu.

Étă tocmaĭ, veţĭ dice, Domnul nostru a învins lumea prin puterea însaşĭ a verităţeĭ; minunele şi profeţiele au fost numaĭ un instrument secondar.

Să examinăm însă veritatea esenţiala a creştinismuluĭ, dogmele fondamentale ale religiuneĭ, eraŭ în Vechiul ca şi în Noul Testament.

Şi totuşĭ, până la predicarea evangelică, acéstă veritate, aceste dogme n'au paşit de loc preste frontierele poporuluĭ predestinat, cu tótă puterea năuntrică de respândire de la sine, ce uniĭ aŭ placere a le atribui.

Legea poporuluĭ Iudeŭ cuprindea veritatea, profeţiele acesteĭ naţiĭ îĭ spunea veritatea; Fiiul luĭ D-deŭ, carele se proclama de însăşĭ veritatea, îĭ anunţa veritatea;

Şi cu tóte aceste, poporul Evreŭ maĭ de multe-orĭ a părăsit legea sa; a ucis pre profeţiĭ seĭ; a persecutat, a calomniat, a negat şi a crucificat la Golgota pre autorul veritaţeĭ!

X

Şi, pe când veritatea închisa în simbolurile vechĭ, representată prin figurĭ, anunţata de profeţĭ, atestată de semne estraordinare şi de minunĭ uimitóre, era necunoscută, respinsa, crucificată, erórea a cuprins lumea.

Erórea s'a întins liber, răpide, şi a întunecat cu umbrele sale cele gróse tóte orizontele, şi chiar fără ajutorul profeţilor, a simbólelor, a figurelor şi a miraculilor.

Inspăimêntatóre lecţie, memorabil învĕţământ pentru ceĭ ce cred în forţa secretă şi respânditóre a veritâţeĭ, şi cariĭ vorbesc de neputinţa radicala a eroreĭ de a'şĭ face calea prin sine însăşĭ în lume!

Amagire cu totul periculósa a unor propagatorĭ şi apărătorĭ aĭ veritâţeĭ, cariĭ îşĭ închipuesc că, o-dată ea înrădacinată la un po-

por, nu mai are nevoe de cultură, şi că va înăbuşi din necesitate seminţele erorei, ce ar voi a se înrădăcina alăturea cu dênsa! Óre acésta însemnă a cunósce bine istoria?

XI

De la pervertirea omului, se dice că este o luptă neterminată, o respingere neînvinsă între raţiunea omenéscă şi între veritate.

Veritatea are în sine titlurile suveranitaţei sale, şi nu cere permisiune pentru a se impune inteligenţeĭ.

Omul, de altă parte, nu voeşte a admite altă suveranitate de cât a sa proprie, afară numai dacă mai 'nainte nu i s'ar cere consentimentul şi permisiunea sa.

Din contra, între raţiunea omenéscă şi absurd pare a fi o afinitate secretă şi un fel de înrudire.

Absurdul triumfă preste om tocmai pentru că este lipsit de orĭ-ce drept anterior şi superior raţiuneĭ omeneştĭ; ear omul îl acceptă tocmai pentru că, acela neavênd nicĭ un drept, nu are nicĭ pretenţiunĭ. Mai bine este a fi D-deul absurduluĭ de cât a primi de la un altul veritatea gata!

XII

Dar atuncĭ, o Mântuitorul meu, care óre este raţiuneă, care causa triumfuluĭ teŭ asupra lumeĭ? Ce aĭ mai întrebuinţat afară de profeţiĭ, de miracule şi de doctrina ta?

Omeneşte vorbind, creştinismul din necesitate trebuia a cădea; mai ânteiŭ că el era veritatea; al doile că avea de sprijin mărturiele cele mai elocuente, miraculele cele mai stranie şi probe nerecusabile.

Nici-o-dinióră genul omenesc n'a lipsit a nu se revolta şi a nu protesta contra tuturor acestor lucrurĭ separate; era decĭ probabil de a se revolta şi protesta contra tuturor acestor lucrurĭ şi întrunite.

Şi în realitate, el se şi rosti în blasfeme, în protestaţiunĭ şi revolte.

XIII

„Dar *Dreptul* se sui pre cruce din dragoste, îşĭ vĕrsă sângele din dragoste, îşĭ dădu viaţa din dragoste.

Şi acéstă iubire infinită, acest sânge preţios, acest sacrificiŭ sublim, acéstă divină mórte avu de merit pentru lume venirea Sântuluĭ Spirit.

Atuncĭ se întêmplă că, fără vre-o transiţiune, în virtutea uneĭ acţiunĭ supranaturale şi divine tóte lucrurile s'aŭ schimbat.

Apostoliĭ până atuncĭ nu vedeaŭ, şi aŭ vĕdut; nu înţelegeaŭ, şi

aŭ înțeles; eraŭ ignoranțĭ, și deveniră învĕțațĭ; vorbiaŭ lucrurĭ de rând, și aŭ vorbit lucrurĭ minunate.

Eraŭ sfiicĭoșĭ, și se făcură îndrăsnețĭ; eraŭ fricoșĭ, și deveniră curagioșĭ; eraŭ trăndavĭ, și se făcură silitorĭ; aŭ fost părăsit pre Domnul lor pentru trup și lume, dar aŭ părăsit trupul și lumea pentru Domnul lor.

Lăsasă crucea pentru viața, dar șĭ-aŭ dat viața pentru cruce; aŭ murit în membrele lor pentru a viețui în spiritul seŭ; pentru a se transforma în D-deŭ, aŭ încetat de a fi ómenĭ; pentru a se înălța la viața îngeréscă, aŭ despreţuit viața omenéscă.

XIV

„Pre cum Sântul Spirit transformară pre Apostolĭ, așa și Apostoliĭ aŭ transformat lumea, nu prin eĭ înșușĭ; ci prin spiritul neînvins, ce era într'ênșiĭ, spiritul iubireĭ și al îndurăreĭ, spiritul morțeĭ și al sacrificiuluĭ.

Lumea vĕdură pre D-deŭ, și nu'l cunoscură; dar acum nu'L maĭ avea înaintea ochilor, și l'a cunoscut.

N'a fost credut în cuvêntul luĭ; dar acum când încetasă de a grăi, eă singură credu.

In deșert vĕdură minunile luĭ; dar acum când cel ce le făcea, se suiră la Tatăl seŭ, ea singură mărturisi minunile luĭ.

Restignisă pre Iisus, dar a adorat pre cel restignit; adorasă idoliĭ, dar ea singură și-a ars idoliĭ.

Probele ce le considerasă ca nimicurĭ, le-a considerat ca neînvinse și victoriόse.

Ura sa cea mare se schimbă într'o iubire nemărginită“ (1).

XV

Dacă noĭ n'am avea sub ochĭ acest minunat spectacul, cine l'ar fi credut vre o-dată? Daca un profet l'ar fi anunțat, așa cum l'ar descrie astădĭ un istoric, ce încredere ar fi inspirat?

Decĭ lucru de necredut s'a credut; s'a credut de aprópe nouĕ-spre-dece secule; s'a credut de milióne de ómenĭ cu totul neinteresanțĭ în cea maĭ mare parte; s'a credut de tóte spiritele cele maĭ marĭ, de tóte inteligențile cele maĭ înalte, de tóte geniele ce lumea a produs de atuncĭ.

Sunt decĭ de tot nostime, în adevĕr, óre-care spirite miope, ce se încércă în dilele nóstre, a nega Sórele istorieĭ! Tot atâta valóre ar avea, când cine-va, în plin secul al XIX-lea, ar pretinde

(1) Donoso Cortès.

ca astrul strălucitor ce luminéză de şépte miĭ anĭ lumea, nu există şi n'a existat!!

XVI

Sunt spirite aşa de dosnice în cât nu se retrag nicĭ înaintea ideeĭ, maĭ mult de cât îndrăsnéţă, de a admite efecte fără de cause, şi de a nega causa chiar, când efectul este cu totul necontestabil.

In o asemenea circumstanţă, nu se pare óre că ceea ce ar avea maĭ bine de făcut, ar fi, nicĭ maĭ mult nicĭ maĭ puţin, de cât a căuta să'şĭ esplice causa prin efect, studiând pre acest din urmă?

Lumea este creştină; lucru evident; de unde vine acéstă minune?

Stabilirea creştinismuluĭ este necredibilă; şi nimic nu se asémănă cu un eveniment aşa de minunat: care óre póte fi causa unuĭ atare efect?

Éca ceea ce ar putea exercita agerimea *óre* căror filosofĭ: eĭ aicĭ ar afla onóre şi profit; folos îndoit, ce maĭ mult de cât odată le-a lipsit până acum, în eruditele lor investigaţiunĭ.

(Traducere din „Réligion et progrés" par Sombreval).

G. Erbiceanu.

ÎNВЪЦЪТУРІ

пентрꙋ

АШЪZЪМЪNТꙋЛ ЧІNСТІТЕІ МЪNЪСТІРІ

а

ТꙋТꙋРОР СФІNЦІЛОР

(Фіне везі No, 2, паџ. 168).

КАП ѕ҃.

ПЕNТРꙋ ꙟNВЪЦЪТꙋРА КОПІЛОР.

Ла треї копії сърачї че вор съ ꙟнвеце карте, съ лі съ dea кѫте шасе банї de zi de мънкаре, ші ла пащї кѫте о dꙋламъ de аба de в҃ zлоцї ші кѫте ꙋн ішлік, ші кѫте о иъреке de чізме, ші ачещї г҃: копії, съ нꙋ фіе маї мічі de zече анї, нічї маї марї de ї҃і: ші ачастъ міла съ лі съ факъ нъпъ ꙟн патрꙋ ані, къ ꙟнтр'ачаста време поате съ ꙟнвеце ші словенеще ші рꙋмънеще, ші апої съ се пꙋе алції ла лок, іар de ва вреа вре ꙋнꙋл съ се факъ къльгър, ші ва похті съ ръмѫе ꙟн мънъстіре, съ фіе пріміт, ші кѫнd вор еші de ла ꙟнвъцътꙋръ съ ле dea егꙋменꙋл кѫте о скрісоаре ла мѫнъ. ка чіне ва вреа dinтрънші съ се ꙟнсоаре, кѫнd ꙟї ва вені времеа, съї dea чінчї-спре zече талерї съї фіе ла нꙋнтъ ажꙋтор, іар dꙋпъ ачееа de ва вреа чінева dinтрѫншії съ се ші преоцеаскъ, кѫнd ва фі часꙋл ачела, съї се dea de осебіт алте г҃і: талерї: опт талерї съї dea съ се херотонеаскъ diакон ші преот, ші чінчї талерї съї ръмѫе лꙋї съ факъ ел ꙟнсꙋші ꙋн съріndарꙋ, ші съ помeнеаскъ пре domнꙋл кареле ва фі ші ачесте є: нꙋме, Іоан Маріеа. Макаріе Іеромонах, Теоdocie архіерeꙋ ші Антім пъкътосꙋл архіереꙋ; фаче талерї ѯд҃: ꙟнсъ пре ачещї копії съ аібъ *daторіа ꙋнꙋл dінтр'ачеї doї преоцї de мір, каре ва фі* маї прокопсіт, съ ꙟнвеце карте, ші алте рѫнdꙋеле але бісерічеї. dꙋпъ кꙋм саꙋ ашеzат ꙟн фоіца чеа de ꙟнвъцътꙋръ. ші пентрꙋ остенеала лꙋї съ і се dea din касъ пентрꙋ кѫте

треї копії талері к҃: ші ачещї копії съ пъzеаскъ ꙟп тоате zілеле ла біserікъ ла вечерніе, ла отреніе ші ла літургіе, пентрѹ ка съ ꙟнвеце фріка лѹі Dѹмnеzеѹ ші рѫndѹiала бісерічеї ші кърціле de ꙟнвъцътѹра копіілор съ фіе din касъ.

ꙟп щіінцъ съ фіе ші ачеаста, dѹпъ че вор тречe doї ані съ ꙟнтребе преотѹл пре копії, de ва вреа чінe-ва dінтр'ѫншії съ се факъ преот, съ'л ꙟнвеце рънdѹiала преоції, іар de съ ва ꙟнтъмпла каре кѹм ва dінтр'ачеї треї копії, вре ѹнѹл съ нѹ шазъ ла ꙟнвъцътѹръ пѫнъ се ва ꙟнплiнi хотърѫреа ачелор: д҃ ані, ачелѹiа съ нѹ і съ факъ ачеа мілъ рѫndѹітъ, че скріе маї сѹс, аdекъ съ нѹ і съ dea скрісоаре, ка съ віе съ чеаръ чеї к҃: талері, ші чеї г҃: ші кѹм ва еші ачела, ꙟнdатъ съ пѹе алтѹл ла лок

КАП з҃.

ПЕНТРѸ ꙟНГРОПАРЕА ЧЕЛОР МОРЦЇ.

Кѫnd ва мѹрі вре ѹн сърак, саѹ вре о сѫракъ, de чеї че аѹ обічаї ѹнії deї поартъ пе ѹліцъ, ші чер мілъ, de каре лѹкрѹ некѹвіос, рѫd неамѹріле, ші пентрѹ ка съ лінсеаскъ ачест обічаї ръѹ, ам рѫndѹіт съ се келтѹіаскъ din касъ треї сѹте de бані, кѹ доъ сѹте de бані съ кѹмпере лѹмѫнърї, ші пѫнzъ, ші алтеле че ар требѹі, іар о сѹтъ de бані съ'ї іа преотѹл ачела ла каре бісерікъ се ва ꙟнгропа ачел сърак, съ'ї факъ къzѹта погребаніе ші, г҃: літѹргії, а треіа zі, а ноъ zі, ші ла м҃: de zіле, іар преотѹл каре нѹ ва фаче ачеле літѹргії, съ аібъ а da сеама ла zіоа чеа ꙟнфрікошатъ а жѹdекъції:

КАП и҃

ПЕНТРѸ МІЛА ЧЕЛОР ꙟНКІШЇ ШІ СЪРАЧІЛОР.

ꙟп нк҃: de сѫмбіте ші de dѹміnечї, че сънт ꙟнтр'ѹн ан, съ се dea ла пѹшкъріе сѫмбъта кѹте к҃: de бані, ші dѹмінека ла сърачї кѫте г҃і бані: ꙟнсъ сърачії съ нѹ віе тот ѹнії чі, пе рънd, ѹнії ꙟнтр'о dѹмінікъ ші алції ꙟнтр'алта, ші пентрѹ ка нѹ съ факъ ꙟнвълѹiалъ, съ'ї ꙟнсемнеzе ѹре тоці сърачії ꙟнтр'о фоіцъ, ші съ'ї хотъраскъ, къте гі съ віе ꙟнтр'о dѹмінікъ съ'ші іа банѹл, фак талері, кі: бані ві:

КАП ѳ.

ПЕНТРѸ ꙟМБРЪКЪМІНТЕА ЧЕЛОР ГОЛЇ.

Ла жоі марі, съ dea ла треї сърачї кѫте о dѹлмъ de аба de ѹн леѹ, ші ла треї фете съраче кѫте о роке de талері ап: ші

къте опреке de чісте de талері : п : каре фак талері : а : ші ачестеа съ нѕ съ dea тот ла ѕпеле, чі съ се факъ ѫнтрачелаші фел че скріем маї сѕс пентрѕ сърачі.

КАП і.

ПЕНТРЅ МЪРІТАТЅ ЅНІЇ ФЕТЕ.

Ѫн тоці aniï, a doa zi de сѫнтѕ Dimitpie, съ се dea ѕпеї фете сърачe каре ва вреа съ се мъріте атѕпчі ла пѕнта еї талері: чінчі спре-zече, ѫнсъ ачеаста съ фіе афаръ din челе треї фете че скріем маї сѕс, ші ачеаста съ факъ кѕ ачест мііжлок, adікъ, ѫн треї dѕminічі маї нainte de zi, съ аібъ daторie егѕменѕл, съ zікъ ѫн вісерікъ ѫн вілеаг, ѫнтрѕ аѕzѕлтѕтѕрор, ка чіне ва фі ачеа фатъ съ се мъріте съ віе съ'ші спѕе пѕмеле, іар de с'ар ѫнтѫмпла каре кѕм ва съ віе треї саѕ патрѕ, пентрѕ ка съ нѕ съ факъ гълчеавъ, нічі съ фіе ънпѕіалъ ла мііжлок, съ арѕнче соpці, ші къріі ѫі ва къdea, ачеea съ'ї факъ егѕменѕл скрісоаре ла мъна еї, ші кѫнd ва вреа съ се мъріте съ віе съ'ї dea ачеї бані.

КАП ai.

ПЕНТРЅ КІВЕРНІСЕАЛА ЧЕЛОР СТРЕІНІ.

Ла треї стреїні dintр'алтъ царъ, кѫнd с'ар ѫнтѫмпла съ віе ѫнтѫї аічі ѫн царъ пентрѕ міль, треї zіле съ аібъ кѕтаре din касъ de мъпкаре ші de бъѕтѕръ, ші а треia zi съ лі съ dea кѫте ѫ. de бані, ѫнсъ алціі съ нѕ віе песте dѫnшії. Ші dѕпъ треї zіле съ меаргъ ѫнтр'алтъ парте, съ'ші каѕте de съръчіе ші de невоіа лор : каре фак пе ан талері : оѕ.

КАП ві.

ПЕНТРЅ КАНDЕЛЕ.

Треї каndеле съ арzъ пърѕреа некоптеніт zioa ші поаптеа, ѕна ла сфънтѕл пръстолѕлѕї ѫнаintеа сфънтѕлѕї Агнец : a doa ла ікоана тѕтѕрор сфъпцілор, ші а треіа ла ікоана челор патрѕ сѫнці, adікъ а лѕї сфінтѕ Nіколае, а сфънтѕлѕї Antim, а сѫнтѕлѕї Алексіе омѕл лѕї Dѕmnezeѕ ші а сфінтеї Агаті.

КАП гі.

ПЕНТРЅ ЧЕЇ ПАТРЅ СѪНЦІ, ШІ ПЕНТРЅ СЪРІNDAP

Хотърѫм ші вом съ се факъ ѫн тоці aniї пеcтръмѕтат, кѕ чінсте, слѕжбеле челор патрѕ сфінці din ікоана че стъ ѫн страпа чеа мікъ, ші мілостеніїле че саѕ рѫndѕіт ла сърачі. Ла

септемвріе ꙟн г.і zіле, съ се факъ коливъ фрꙋмоасъ пентрꙋ сфънтꙋл Antim, ші о фъклiе de о ока съ се пꙋе ꙟнаintea iкоаnеі, съ се ꙟмпарцъ ші ла м: de бісерічі къте ꙋн ортъ, съ факъ преоцii літꙋргіе ші съ поменеаскъ пре domнꙋл кареле ва фі, пре архіереꙋл ші ачесте, і: пꙋте, Ioan, Маріа, Макаріе Іеромонах, Теоdосіе архіерек, ші Antim пъкътосꙋл Архіереꙋ: пентрꙋ къчі ꙟі фачем ꙟн тоцї аnii службъ ꙟмпоdобітъ ка ꙋнꙋї патрон ші тіz нꙋмелꙋї ностръ. ла Dекемвріе ꙟн ѕ. zіле съ се факъ коливъ фрꙋмоасъ пентрꙋ сфънтꙋл Niколае. ші о фъклiе de о ока съ се пꙋе ꙟнаintea ікоаnеі, ші съ се ꙟмпарцъ ла сърачі м: de бані, пентрꙋ къчі фiind бісеріка de лемн ꙟн каре съ пръznuia ші стрікънdꙋ-о, ѕ'ам фъкꙋт бісерікъ ꙟнтр'алтъ парте, пентрꙋ неждеmъна локꙋлꙋі. Ла феврꙋаріе ꙟн е: zіле ꙟн zіоа сфінтеі мꙋченіце Агаті съ се ꙟмбраче о фатъ съракъ кꙋ іе, кꙋ роке, кꙋ чізме, кꙋ брꙋ, ші съ і се dea ші м: de бані, ꙟнсъ ачеастъ фатъ съ фіе афаръ din челе треі фете че саꙋ рънdꙋіт съ се ꙟмбраче ла жоі маре, ші афаръ din чеіа че ва съ се мъріте, ші съ келтꙋіаскъ ла ачастъ талері: гн: пентрꙋ къчі ꙟн zіоа поменірі сале прін Dꙋмnezeіаска dескоперіре ам хотържт съ zidim бісеріка. Ла 31 zіле але лꙋі Мартіе, ꙟн zіоа сфънтꙋлꙋі Алексіе омꙋл лꙋі Dꙋмnezeꙋ, съ се ꙟмбраче ꙋн сърак кꙋ къташе, кꙋ іcmene, кꙋ dꙋламъ, кꙋ пъdрації, кꙋ чізме, кꙋ ішлік, ші кꙋ брꙋ, съ і съ dea ші м, de бані. Ачест сърак съ фіе афаръ din чеі треі, че саꙋ рънdꙋіт съ се ꙟмбраче ла жоі марі, ла ачестеа съ се келтꙋіаскъ талері: д: пентрꙋ къчі ꙟн zіоа поменірії сале м'ам хіротоніт архіереꙋ, dрепт ачееа саꙋ ашеzат къте патрꙋ сфінції ачешеа съ ніbъ фіеше каре службъ са кꙋ чінсте ла времеа са, пентрꙋ мънтꙋіреа сꙋфлетꙋлꙋі ностръ.

КАП ді.

ПЕНТРꙊ ЛІТꙊРГІЇ.

ꙟн лꙋна лꙋі Noемвріе, de нꙋ'і ва фі ꙟнчепꙋтꙋл de Лꙋні, чі ва фі Марці аꙋ Міеркꙋрі, аꙋ ꙟн челе-лалте zіле, съ ласе ачеа съптъмънъ, ші съ ꙟнчеапъ de лꙋні съ факъ сфънта літꙋргіе.

Лꙋні, пентрꙋ тоці dаскълії ші ꙟнвъцъторії міеі ші съ ꙟмпарцъ ла сърачі, м, de бані.

Марці, пентрꙋ тоці dꙋховнічії міеі къці м'аꙋ dꙋховнічіт ꙟн віацъ съ dea ші ла сърачі м, dебані.

Міеркꙋрі, пентрꙋ тоці къці міаꙋ фост кꙋноскꙋці ꙟнтр'а-

чеаста лъте, ші пентрꙋ тоцї пріетеніі, ші фъкъторії меї, de біне съ dea ші ла съраҷї, м, de банї.

Жоі пентрꙋ тоате слꙋціле кжте неаꙋ слꙋжіт ꙟн віацъ атжта мірені, кжт ші кълꙋгърі, съ dea ші ла съраҷї, м, de банї.

Вінері, пентрꙋ тоцї чеї че іаꙋ атърнат аꙋ іаꙋ некъжіт, аꙋ ꙟї воіꙋ фі пъпъстꙋіт, аꙋ ꙟї воіꙋ фі гръіт de ръꙋ ші съ ꙟнпарцъ ші ла съраҷї, м, de банї. Ачеастъ слꙋжбъ, ші ачеастъ мілостеніе лас кꙋ блестем съ се факъ неконтеніт ꙟн тоцї аніі пжнъ ва ста бісеріка.

КАП ЕІ.

ПЕНТРꙊ СІМБРІА СЛꙊЦІЛОР, ШІ ПЕТРЕКАНІА ЛОР.

Лас кꙋ маре блестем, ка чіне ва слꙋжі ла ачеастъ касъ, вері от бꙋн ва фі, вері ръꙋ, нічї кꙋ ꙋн міжлок съ нꙋ і съ опреаскъ сімбріа пе кжт ва фі слꙋжіт, аꙋ de ва еші ел de бꙋнъ воіа лꙋї, кꙋ време, с ꙋ фър de време, аꙋ de'л ва гоні егꙋменꙋл: чі съ аібъ лꙋї da песте чеї ва фаче сімбріа, а, талері: маї мꙋлт, ші г, піте съ ї фіе de кале, іар de съ ва ꙟнтъмпла вре ꙋнꙋіа dінтрꙋ'жншії съ моаръ, съ аібъ даторіе каса съ келтꙋіаскъ банї т, съ'л ꙟнгроапе, ші съ'ї факъ ші г, літꙋргії фъръ банї, а треіа зі, ші а ноа зі, ші ла м, іар лꙋї чеї ва ръмжнеа сімбріе съ нꙋ'ї фіе плътіт каса аꙋ dін хаінеле лꙋї, аꙋ вері-че іар ръмънеа мꙋлт пꙋцін, лас кꙋ блестем съ нꙋ съ опреаскъ німік ꙟн касъ, чі съ се dea аꙋ ла пърінції лꙋї de ва авеа, аꙋ ла рꙋdeніііле лꙋї, съ факъ кꙋ еле че вор вреа: аꙋ de нꙋ ва авеа пре німенеа, съ съ dea тоате ла съраҷї пентрꙋ сꙋфлетꙋл лꙋї, фъръ нꙋмаї de ва вреа ел съ ласе ал съꙋ de бꙋнъ воіа лꙋї касеї, іар тот съ ласе ші пърінцілор лꙋї чева de ва авеа, аꙋ рꙋdeлор лꙋї, пентрꙋ ка съ нꙋ ръмжеаскъ асꙋпра касіі.

КАП ЅІ.

ПЕНТРꙊ ЧЕЇ ЧЕ ВОР МІЛꙊІ КАСА.

Пентрꙋ чеї че вор мілꙋі ачеастъ бісерікъ аꙋ кꙋ мошії, аꙋ кꙋ банї, аꙋ кꙋ аргінтꙋрі, аꙋ кꙋ dобітоаче, аꙋ вері кꙋ че фел de мілъ, съ се скріе нꙋмеле лор ꙟн помелнікꙋл бісерічії, ші ꙟн тоате сімбетіле песте ан съ се факъ парастас кꙋ колівъ, съ се помeнеаскъ морцїї тꙋтꙋлор: ші ла парастас съ се кънте канонꙋл морцілор de ла охтоіх че есте пе глас. н, смєртию смєрть хвалꙋ, ші ꙟн тоате лꙋніле ꙟнтр'о жоі съ се факъ летꙋргіе пентрꙋ чеї віі, пентрꙋ къ ші еї сжнт ктіторі de време

че аѹ щіѫѹїт бісеріка, шї ꙟн зіоа че ва тѹрї съ і съ факъ о літѹргіе фъръ платъ.

КАП ѕі҃.

ПЕНТРѸ ТИПОГРАФІЕ.

Кѫнd вор лѹкра тіпографііле, аѹ чеа гречеаскъ, аѹ чеа рѹмъпеаскъ, аѹ кѹ бані стреіні, аѹ кѹ банії касеї, съ аібъ а лѹа тіпографѹл кареле ва фі, ꙟнпреѹнъ кѹ фечорії лѹї кѫці ва авеа de лѹкрѹ de коалъ плата лѹї талерї : г҃: шї съ іа шї і҃, кърці кѹ хѫртіеа стъпънеаскъ, шї фечорії кѫте о карте, ꙟнсъ плата коалеї съ фіе талерї : в҃: чї пре жѹмътате съ іа тіпографії сімбріа лор : шї пре жѹмътате съ ръмѫе пре сеама касеї, шї de с'ар стріка чева de але тіпографіеї, съ фіе datoаре каса съ ле dреагъ, іар нефіінd ла міжлок нічї лѹкрѹ стреін, нічї ал касеї, шї ва вреа тіпографѹл кѹ келтѹіала лѹї съ тіпъреаскъ вре о карте : съ аібъ вое кѹ щіреа егѹменѹлѹї шї а епітропілор съ тіпъреаскъ, шї din кърці бані ва лѹа de пе ачеа карте, съ аібъ datoріе съ dea бісерічеї ал патрѹлеа бан, ꙟнсъ съ нѹ ꙟнdръзнеаскъ тіпографѹл съ тіпъреаскъ вре-о карте ꙟнпотрівъ бісерічеї шї а леџії поастре, мъкар dъ іар da пе коалъ кѫте р: de галбені de аѹр, іар de ва кълка порѹнка съ фіе ал анатемії, шї de се ва ꙟнцелеџе къ аѹ фъкѹт ѹна ка ачеаста, съ се dea щіре domнѹлѹї съ'л пеdепсеаскъ кѹм ва щі маі ръѹ, л'є кѹ блестем шї ачеаста, съ аібе datоріе тіпографѹл съ ꙟнвеџе мещешѹгѹл тіпографіеї ѹнѹл dѹпъ алтѹл, пентрѹ ка съ нѹ піаръ ачест мещешѹг din царъ нічї съ се пъръсеаскъ лѹкрѹл кърцілор, пентрѹ фолосѹл църіі, шї пентрѹ ажѹторѹл касеї.

КАП Зі҃.

ПЕНТРѸ БІБЛІОТІКЪ.

Кѫте кърці ам лъсат ꙟн вівліотіка поастръ атѫта гречещї кѫт шї рѹмънещї, dѹпъ кѹм скріѹ ꙟн катастіхѹл бісерічії, ласъ кѹ блестем съ нѹ ꙟнdръзнеаскъ съ іа чіне-ва вре ѹна съ о ꙟнстреіпезе, іар de ва требѹі кѹіва съ іа вре ѹна, аѹ съ чітеаскъ пре dѫнса, аѹ съ о скріе, аѹ съ каѹте чева ꙟнтр'ѫнса, фъръ ръваш іскъліт de ла чела че о чере, кѹ фъгъdѹіалъ кѹм къ о ва трімíте ꙟнапої шї кѹ време хотъръ съ нѹ съ dea : шї съ поарте гріже съ о чеаръ.

КАП. ѳі.

ПЕНТРꙋ ꙟНОІРЕА ХРІСОАВЕЛОР.

Съ аібъ даторіе егꙋменꙋл, ла тоці домній ші ла тоці влъдічій църій че с'ар ꙟтъмпла съ фіе дꙋпъ времі съ се роаџе съ'ї ꙟнойаскъ кърціле челе де порꙋнкъ ші де мілъ, пентрꙋ ачеастъ ржндꙋіалъ ші легътꙋръ че съꙋ фъкꙋт ла ачеастъ бісерікъ, каре кърці ꙟпреꙋнъ кꙋ тоате zапіселе де моші, де вії, де цігані ші де алтеле че ар маі пꙋтеа къщіга кꙋ са. Din воінца лꙋї Дꙋмнезеꙋ, ші дін міла крещінілор: съ се скріе фіеще каре карте саꙋ zапіс, ꙟн време че с'ар кжщіга, ꙟн картеа чеа маре че лъсъм съ фіе ка о кондікъ пентрꙋ ачеастъ треабъ, пентрꙋ ка съ нꙋ съ стріче, нічі съ піаръ ші ла фіеще каре домн съ міжлочеаскъ егꙋменꙋл съ ꙟ съ печетлꙋіаскъ кꙋ печетеа чеа марѣ домнеаскъ. Версї че zапіс ар къщіга ꙟн фіеще каре време, ші съ ва ашеза ꙟнтр'ачеа карте къ де съ ва ꙟнтъмпла каре кꙋмва съ піаръ вре ꙋн zапіс, съ се поатъ ꙟндрепта ачел лꙋкрꙋ че ва фі фост скріс ꙟнтр'жнсꙋл, кꙋ ачел zапіс че ва фі скріс ꙟн карте, фіінd печетлꙋіт кꙋ печетеа домнеаскъ.

КАП к.

ПЕНТРꙋ ЛꙋКꙋІРЕА АРХІЕРЕІЛОР

Кжнd се ва прості вре ꙋн мітрополіт ал църії де влъдічіе, саꙋ вре ꙋн епіскоп де епіскопіе ші ва вреа съ лъкꙋіаскъ ла ачеа бісерікъ, съ аібъ воє съ шазъ ші съ'ші аібъ къзꙋта чінсте ꙟнтрꙋ тоате ші кꙋ ківерпісеала пентрꙋ храна лꙋї кꙋ патрꙋ слꙋџі, ші доі каі съ'ї фіе дін касъ, ꙟнсъ де обічаіꙋріле бісерічеі ші де хотържріле че саꙋ фъкꙋт съ нꙋ съ атінгъ, нічі съ мішче вре ꙋна, къ ачеастъ ꙟъꙋтаре че с'аꙋ ржндꙋіт съ се факъ, нꙋ къ доаръ нꙋмаї каса съ'ї фіе даторе, чі о фаче пе де біне пентрꙋ евлавіе.

КАП ка.

ПЕНТРꙋ ПОКЛОНꙋЛ ВЛЪДІКЪЇ.

Пентрꙋ каре фрате ва ржндꙋі Дꙋмнезеꙋ съ фіе пъстор ачещії църї, ꙟл рохтеск ꙟн Domnꙋл кꙋ драгосте фръцеаскъ, съ'ї фіе мілъ, де ачеастъ касъ, ші съ фіе пꙋрꙋреа спріжінітор ші пъzітор ꙟнтрꙋ тоате, ка съ нꙋ съ стріче ачесте обічаіꙋрі ші легътꙋрі че ам фъкꙋт, чі тоате съ стеа немішкате, пентрꙋ ка съ'л пъzеаскъ Дꙋмнезеꙋ кꙋ рꙋџіле та-

тꙋрор сфinцiлор, кꙋ пачпiкъ старе ꙟптрꙋ апостолiческꙋл лꙋї скаꙋn шi'л рог съ факъ остепеалъ ꙟп тоцї anii, съ факъ сꙟпта лiтꙋргiе ꙟп zioa praznikꙋлꙋї, шi a doa zi, шi съ aiбъ поклоn ꙟп zioa praznikꙋлꙋї ꙋп ковор de талерї : ї: шi a doa zi т. лерї: ї: шї о mахратъ кꙋ съртъ de талерї ; є: шi ꙋпꙋї преот влъdiческ, шi doї diakonї съ лi съ deа шi ꙟп zioa праznikꙋлꙋї шi a doa zї, попеї : ѕ҃ : леꙋ, шi ꙋпꙋї diakon, ѕ҃ : zлот, шi алтꙋї diakon ѕ҃ ; талерї ; iap de пꙋ'ї ва da ꙟndemъпа сфinцieї сале съ факъ ачеастъ остепеалъ, съ паiбъ daторiе бiсерiка съ dea ачещї банї, ꙟпкъ шi съ aiбъ егꙋmепꙋл daторiе, ꙟптр'ꙋп an de патрꙋ орї съ dꙋкъ поклоn mітрополітꙋлꙋї църeї, ла кръчiꙋп ла пащї, ла сфънтꙋ Костandin шi кꙟnd ꙟл ва кiеmа ла хрamꙋл бiсерiчеї кꙟте ѕ҃: ока de кафеа, шi кꙟте о ока de zахър, аꙋ de се ва ꙟптꙟmпла съ пꙋ се афле de ачелеа, съ dꙋкъ алт-чева, съ плътеаскъ прецꙋл ачелора. Ашiждереа съ aiбъ a da егꙋmепꙋл din кеоꙋ поклоn mітрополітꙋлꙋї ла сфънтꙋ Dimітрiе, пептрꙋ чеї doї попї de mip че вор фi de пaza бiсерiчеї, doї галбенї de аꙋр.

КАП кк.

ПЕНТРꙊ ЧЕРЧЕТАРЕА БОЛNАВIЛОР.

Съ aiбъ daторiе егꙋmепꙋл, iероmопашiї, шi преоцiї, кꙟnd ва къdea чiне-ва ꙟп боалъ, аꙋ de aї касiї, аꙋ mъкар шi стреiп, каре вор фi mахалацiї ла ачеастъ бiсерiкъ, саꙋ шi dinтралтъ парте, аꙋ парте бърбътеаскъ, аꙋ парте mꙋiереаскъ, ꙟndатъ съ mеаргъ съ'л черчетеzе аꙋ съ трimiцъ din преоцї пре ꙋпꙋл кареле ва фi maї de исправъ, шi кꙋ кꙋвiнте de mꙟпгъiере съ'л ꙟndemne съ се исповеdе скъ, съ'шї факъ масꙋ, съ се кꙋminiче, шi съ'шї факъ diатъ пе mꙋлт пꙋцiп че ар авеа, ꙟпсъ diата съ се факъ dꙋпъ исвоdꙋл че лъсъm шi кꙋ ачеле miжлоаче че скрiе ꙟптр'ꙟпса пептрꙋ касъ ръmꙟе шi сꙋфлетꙋл лꙋї певътъmат. шi рꙋdeniiле лꙋї фъръ de гꙟлчавъ; iap пꙋ кꙋ фъцърiе пептрꙋ пiскаї лъкоmiї, саꙋ кꙋ вре о пiсmъ, прекꙋm веdem къ фак mꙋлцї, ꙟпсъ съ'л ꙟndemne пе болпав верї кꙋ че miжлок ар пꙋтеа, съ ласе ла mітрополiе dinтрꙋ ал съꙋ чева, dꙋпъ кꙋm ꙟї ва фi пꙋтiпца, къ аша съ кꙋвiне шi есте кꙋ dрептꙋл de вреmе че есте mітрополiа mꙋmъ тꙋтꙋрор бiсерiчiлор. шi a тоатъ полiтiеї. Ачеастъ черчетаре пептрꙋ грiжа сꙋфлетелор, съ се факъ шi ла цiганї шi ла цiгапче, шi ла копiї лор, къ вор авеа оꙋꙟndъ de пꙋ'ї вор черчета, de вреmе че сꙟпт шi еї ботеzацї. ꙟп пꙋmеле сꙟпте ї троiце шi сꙟпт крещiпї ка шi поï.

КАП кг.

ПЕНТРꙋ ПОГРЕБАНІА ЕГꙋМЕНꙋЛꙋЇ

Егꙋменꙋл каре ва фі dꙋпъ времї, de ва фі авѫнd нісквї банї аї лꙋї, аѹ тълцї, аѹ дꙋцінї агонісіцї dінтр'алтъ парте пѫнъ а нꙋ съ лега кꙋ каса ачеастъ, de ва фаче сокотеалъ dінтрꙋ а лꙋї бꙋнъ воінцъ, ла петреканіа лꙋї съ ласе ачеї банї касеї пентрꙋ оdіхна віецеї лꙋї, че аѹ авꙋт ѫнтр'ѫнса, шї пентрꙋ поменіреа шї чінстеа лꙋї че'ї саѹ рѫнdꙋіт съ і съ факъ dꙋпъ моарте, біне ва фаче, іар de ва вреа съ'ї dea мілостеніе ѫнтр'алте пърцї, саѹ съ'ї ласе рꙋdелор лꙋї, de ва фі авѫнd, съ аібъ вое кꙋ ел съ'ш съ факъ че ва вреа, нꙋмаї dін баніі касеї съ нꙋ фіе, къчї ва авеа осѫнdъ шї пъкат, къ нꙋ іа фъкꙋт касе нічї ꙋн рꙋѹ ѫн віацъ, нічї ѫї ва фаче dꙋпъ моарте; прекꙋм ел ѫнсꙋшї ва кꙋноаще de пе ачесте скрісе, de ва фі ом бꙋн шї крещін, іар ла погребаніа егꙋменꙋлꙋї съ аібъ dаторіе ачеї г: епітропі съ се роаџе мітрополітꙋлꙋї църеї съ факъ остенеалъ кꙋ ві· преоцї, пре каре ѫї ва вреа сфінціа са шї кꙋ доі діаконі съ меаргъ съ факъ погребаніа егꙋменꙋлꙋї шї съ се dea остенеала сфінціеї сале dін касъ патрꙋ галбенї de аꙋр, шї о тъхрамъ кꙋ сърмъ шї преоцілор кѫте а: злот, шї діаконілор кѫте в: орцї; шї съ аібъ dаторіе епітропії пѫнъ се ва ашеза алт егꙋмен, съ пꙋе ꙋн декіѹ съ поарте de гріже пентрꙋ тревіле касеї, шї съ dea ѫнвъцътꙋръ преоцілор че вор фі ла бісерікъ съ факъ ръпосатꙋлꙋї ла егꙋмен къꙋта слꙋжбъ шї поменіре, кꙋ колівъ, кꙋ парастас десъвѫршіт шї кꙋ ѫнпърцеалъ de фъкліі кѫте окъ г: ла фіеще каре парастас, адікъ а треіа зі (dꙋпъ обічеіꙋ), а ноа зі, ла к: ла м: ла жꙋмътате de ан шї ла анꙋл, шї песте треї анї съ'л кѫꙋте кꙋ щіреа архіереꙋлꙋї църеї, шї съ'л пофтеаскъ съ факъ сфѫнта літꙋргіе кꙋ д: преоцї шї кꙋ в: діаконі, кꙋ колівъ, шї кꙋ парастас шї кꙋ ѫнпърцеалъ de фъкліі окъ : і, съ'ї чітеаскъ шї молітвъ de ертъчіꙋне, шї пентрꙋ остенеала че ва фаче съ і съ dea д: галбенї de аꙋр шї о тъхрамъ кꙋ сърмъ шї ачелор патрꙋ преоцї кѫте а: злот, шї ла доі діаконі кѫте в: орцї.

КАП кд.

ПЕНТРꙋ ПꙋРТАРЕА DE ГРІЖЪ А ЕПІТРОПІЛОР.

Съ аібъ dаторіе епітропії бісерічеї ноастре фіеще кареле ла моартеа лꙋї съ рѫнdꙋіаскъ алт епітроп ѫн локꙋл лꙋї, пре кареле ва кꙋноаще къ есте ом бꙋн, шї кꙋ фріка лꙋї Dꙋмне-

zeȣ, ка съ ȣрmeze ачеастъ рѫndȣiалъ неконтеніт пѫнъ ва ста бісеріка, iар de съ ва ꙟпътѫmпла каре кȣm-ва ла moартеа вре ȣнȣї епітроп съ ȣіте съ ласе ꙟн локȣл лȣї пре алтȣл, съ алеагъ чеї-лалцї пре каре вор сокоті, съ'л пȣе ꙟн локȣл челȣї ръпосат, пентрȣ ка съ нȣ фіе maї жос de ȣтъцеа, шї ꙟн кѫт ꙟї пофтеск пе dȣmneaлор съ ле фіе miлъ de ачеастъ касъ, шї пърȣреа съ се невоіаскъ пентрȣ спорȣл еї, шї съ нȣ ꙟнdръснеаскъ nimenea din dȣmneaлор съ стріче каре кȣmва вре ȣна din обічаеле шї ашезъmѫнтȣріле че саȣ фъкȣт ла ачеастъ бісерікъ, пентрȣ ка съ нȣ казъ ꙟн блестемȣл шї ꙟн легътȣра афȣрісаніеї че с'аȣ фъкȣт кȣ хрісоаве а кѫте патрȣ патріаршї аї лȣmeї, шї ал нострȣ; чі съ лȣкреze ꙟн віеа domнȣлȣї фіеще кареле dȣпъ путінца са, шї dȣпъ кълdȣра inimeї сале, спре спорȣл ачестȣї сѫнт лъкаш, шї спре ажȣторȣл. шї mѫнгѫіереа сърачілор. Iар Domнȣл Хрістос, (кареле аȣ zіс къче ац фъкȣт ȣнȣіа dintре ачещї фрацї аї mieї maї мічї, mie ац фъкȣт) ка ȣн платнік-бȣн шї богат ꙟн milъ пентрȣ ачеастъ остеneaлъ че вор фаче, ле ва dърȣї ꙟнтр'ачеастъ віеацъ тот бінеле, кȣ mѫнтȣіре сȣфлетеаскъ шї ꙟн віеаца чеа віітоаре, ꙟї ва ꙟnвреdnічі кȣ рȣціле тȣтȣлор сфінцілор, ꙟmпъръціеї черȣлȣї.

КАП кє.

ПЕНТРȢ ZЕЧІȢІАЛА БАНІЛОР.

Din кѫцї банї се вор лȣа, верї dене че веніт ал бісерічеї, аȣ dене сърindаре, аȣ dене алте mърȣнтае, аȣ dене miлеле че ар фаче крещинії, аȣ dене він, аȣ dене miаре, аȣ dене алте агонісіте але касеї, лас кȣ блестеm, егȣmen л кареле ва фі dȣпъ времї съ, аїбъ datopie din тоате веніtȣріле съ пȣie zечіȣіала банілор ꙟн лаdа бісерічеї; че саȣ хотърѫт съ фіе de ачеа треабъ, mъкар de iар фі венітȣл de zече банї, ꙟнкъ съ пȣе ȣн бан пентрȣ ка съ се афле пърȣреа ачеї банї ла времї de прімеждіе, шї ла вре ȣн пъс преа mаре ал касеї, кареле съ нȣ съ поатъ ківерnісі нічї кȣ ȣн mіжлок dintр'алтъ парте шї атȣнчї съ скоацъ dintр'ачеї банї съ келтȣіаскъ, шї de ва вені кȣ време de ȣndeва вре ȣн ажȣтор саȣ вре о milъ, съ се пȣе ла лок ачеа сȣmъ de банї че саȣ келтȣіт кȣ zечіȣіала лор, пентрȣ ка съ се афле пърȣреа прекȣm am шї maї zіс ла време de mare невое, пъсȣл че скріеm ꙟнтр'ачест кап, шї времеа чеа de mare невое ꙟнцелецеm, (съ фереаскъ dȣmnezeȣ) кȣтремȣрȣл, фокȣл, віжеліа, шї алтеле асеменеа ачестора,

кареле вор съ ădъкъ о mape пагъбъ, ші стрікъчіѹне, ші съ аівъ каса кѹ че дреге челе че съ вор стріка.

КАП кд.

ПЕНТРѸ АЛЕЦЕІ ЕА ЕГѸМЕНѸЛѸЇ.

Ꙟнкъ съ аібъ ачещї, є: епітропі даторіе, дѹпъ моартеа егѹменѹлѹї каре ва фі лѹ ачеа бісерікъ, де вор кѹноаще дін чеї ѕ: іеромонашї че вор фі де рѫнд ла бісерікъ, къ есте вре ѹнѹл ом бѹн ші кѹ фріка лѹі Дѹмнезеѹ, ші вреднік съ ківерпісеаскъ каса (къ тоцї сѫнт оамені бѹні ші кѹ фріка лѹї Дѹмнезеѹ, іар нѹ сѫнт вреднічї де каеъ) пре ачела съ'л ашезе егѹмен, ші ꙟн локѹл лѹї съ пѹе алт іеромонах съ фіе де слѹжба бісерічеі, іар де нѹ ва фі де ачеа треабъ съ каѹте съ афле пре алтѹл аѹ грек аѹ ромѫн, ꙟнсъ съ нѹ се пѹе егѹмен вре ѹн ом стреін кѹ гѫлчавъ, адікъ стагореѕ, аѹ сінаін, аѹ іерѹсалімнеан, пентрѹ тоате прічіні каре с'ар пѹтеа ꙟнтѫмпла; ші ачела каре ва фі съ се рѫндѹіаскъ егѹмен, съ факъ ꙟнтѫіѹ-заніс ꙟнаінтеа епітропілор кѹ легътѹръ, кѹм къ ва фі пѫнъ ла сфѫршітѹл віецїі лѹї ост нітор пентрѹ ківерпісеала ачеї касе, кѹ певоінцъ ші кѹ дрептате, ші дѹпъ моартеа лѹї аколеа съ ва ꙟнгропа, ші апоі атѹнчі съ'л ашезе, ші ачеаста есте кѹ дрептате съ о факъ, пентрѹ бінеле лѹї чел сѹфлетеск ші трѹпеск; къ фъкѫнд челе бѹне ші де фолос, ꙟнші ва петрече віаца кѹ ꙟндестѹларе ꙟнтрѹ тоате, фіінд каса лѹї ші дѹпъ моарте ва авеа поменіре ꙟн вечї, пѫнъ ва ста бісеріка.

КАП кѕ.

ПЕНТРѸ ВЕНІТѸЛ БІСЕРІЧЕЇ.

Епітропії лѹѫнд сеама егѹменѹлѹї, (дѹпъ кѹм аѹ зіс ꙟнапої ла ал треілеа кап) пентрѹ венітѹл ші келтѹіала касеі, ші вор прісосініскаї бані дін веніт, аѹ мѹлцї, аѹ пѹцінї, де вор требѹі атѹнче ꙟн прінъ ніскаї бані пентрѹ вре ѹн лѹкрѹ требѹінчіос, съ ласе епітропії ꙟн сеама егѹменѹлѹї пре кѫт с'ар сокоті къ ар требѹі; іар чеї-лалцї съ'ї печетлѹіаскъ епітропії кѹ печецїле лор ші съ'ї пѹе ꙟн лада бісерічії, ꙟнпреѹнъ кѹ банії чеї де зечѹіалъ, ші кѫнд ва требѹі егѹменѹлѹї пентрѹ вре ѹн лѹкрѹ ал касеї, кѹ щіреа епітропілор съ іа іар дінтр'ачеї бані, іар съ нѹ іа дін банії зечіѹелії; ашіждереа ші банії чеї де зечѹеалъ, дѹпъ че вор лѹа епітропії сеама егѹменѹлѹї пентрѹ вені-

твл касеї, съ пвтере ші ачеї банї, ші съ'ї печетлвіаскъ ꙟнтр'о пвнгъ deосебї, ші съ'ї пве съ стеа іар ꙟн ладъ, ші съ факъ епітропії denadinс доъ катастіше ꙟнтрв кареле съ фіе ꙟнсемнаці а фіеще кървіа ан, ші банії чеї de zечівіалъ deосебї; ші банії че вор прісосі din венітвл касеї ші съ іскълеаскъ епітропії амѫndoї катастішеле ші внвл съ'л пве ꙟн ладъ съ стеа, іар чел-лалт съ'л ціе внвл din епітропї, алтвл съ ціе печетеа че се ва пвне ла пвнгвліцеле кв банії ші алтвл съ ціе кеіа лъzії, алтвл съ печетлвіаскъ лаdа кв печетеа лвї, алтвл съ скріе катастіфвл ші din банії zечївелії, нічї de квm съ пв съ келтвіаскъ, прекѹm am ші маї zіс, пентрв ка съ се афле ла о време преа de маре невое, іар din чеї-лалці банї че вор прісосі din венітвл касеї, съ се келтвіскъ ла че вор фі требіле, дакъ нв ва фі dінтр'алтъ парте алтъ нъdежde.

КАП кв.
ПЕНТРВ СКІТВРЇ.

Съ аібъ daторіе егвменвл кареле вѹ фі dвпъ времї ꙟнпреѹнъ кв епітропії, съ каѹте кв невоінцъ, ші кв ръвнъ Dѹmnezeіаскъ пентрв фолосвл ші спорвл скітврілор челор че съ вор ꙟнтѫмпла съ се ꙟнкіне de ісвбіторії de Хрістос крещіні ла ачеастъ сфѫнтъ мънъстіре, ꙟнтокмаї ка ші кѫnd ар къѹта мънъстіреа, пентрв ка съ аібъ къzѹта ківерnісеалъ, ꙟнтрв тоате, лвѫndвле сеаmъ ші ачелора de доъ орї ꙟнтр'ѹн ан ші кѫnd вор кѹноаще вре о пагѹбъ саѹ вре о стрікъчѹне ла іале, съ міжлочеаскъ ꙟн тот кіпвл съ zътікпеаскъ ръѹл, пентрв ка съ аібъ платъ de ла Dѹmnezeѹ.

КАП ка.
ПЕНТРВ ПОМЕЛNІК.

Вом ꙟн тоате Dѹmінічеле, ші ꙟн тоате сърбъторіле песте ан, неконтеніт съ се помененаскъ ꙟн вілеаг ꙟн міжлоквл бісерічеї нѹмеле ісвбіторілор de Хрістос крещінї, челор вії ші челор морцї че аѹ міловіт ачест сфѫнт лъкаш, саѹ вор міл(ѹ)і de акѹm ꙟнаінте dѹпъ рѫndѹіала че саѹ ашеzат ꙟн кondікъ ші ꙟн помелnіквл чел de рѫnd, zікънd ші молітва че саѹ скріс аколо.

КАП л.
ПЕНТРВ ЧІНСТЕА ЕПІТРОПІЛОР.

Пентрв остенеала че вор фаче епітропії афаръ din по-

mепіреа лор че саў ашезат ла помелнік съ се помепеа-скъ ла тоате слэжбеле кв глас mаре ꙟнтр'ачест кіп (ꙟнкъ пе рвгъm пентрв mіла, віеаца, пачеа, съпътатеа, mжнтвіреа, черчетареа, лъсареа пъкателор робілор лвї Dвmnezеў, квтаре, ші квтаре епітропілор ачествї сфънт лъкаш ш пентрв ка съ лі съ іерте лор тоатъ грешала чеа de вое ші фъръ de вое) съ аібъ daторіе егвmенвл съ ле фактъ ꙟнтр'вп an dоъ осппе кжте de талерї: ї: впвл ла сфънтв Георгіе, ші алтвл лаў сжнтвл Dimitrie, кжnd ва вреа съ'шї dea сеаmа, ші dвпъ Оепъц ꙟнтрачеа zі ꙟн кіп de благословеніе, съ ле dea кжте doї галбені de авр.

КАП лл.

ПЕНТРВ ꙟНОІРЕА МІРІЛОР.

Іар Dвmnezеў кареле, съръчеще, ші ꙟmбогъцеще, стереще, ші ꙟналцъ de ва ꙟнбогъці ші ва ꙟнълца каса ачеаста кв вре о mіль mаї mаре, съ аібъ піще кжщігврї mаї мвлте de кжт аре аквmа din mіла сфінціеї сале, ачеастъ ржnдвіалъ а mілостеніеї че с'аў хотържт съ се dea ла съръчї, ші ла алтеле кжте скріеm, ꙟнтр'ачесте капете, порвпчіm егвmенвлвї кареле ва фі dвпъ вреmі съ ле ꙟнdоіаскъ тоате. пентрв ка съ се лаvde ші съ mъреаскъ mаї mвлт пмтеле лвї чел сфънт ші прea сфънт.

КАП лв.

ПЕНТРВ ЧІТАНІЕА КАПЕТЕЛОР.

Воm ꙟнкжш, съ аібъ daторіе егвmенвл кареле ва фі dвпъ вреmі, de патрв орї ꙟнтрвп an, ꙟн патрв постврі съ поарте de гріжъ съ чітеаскъ ачесте капете тоате, ші съ се певоіаскъ съ ле плінеаскъ dвпъ квm скріў, ка съ пв ръmжe ꙟн блестеm ші mілостіввл Dвmnezеў съ лвmіneze кв dарвл лвї чел череск, съ се съвжрщаскъ тоате ачестеа кв dрагосте ші кв певоінцъ, пентрв ажвторвл съръчілор. пентрв mжнтвіреа свфлетвлвї постра, ші а тvтвсор кжці аў mілвіт, ші вор mілві, ші пентрв бвпа стареа ші ꙟнтемеіереа ачествї сфънт лъкаш.

Ачесте лв: de капете, че саў ашезат ꙟнтр'ачеастъ кърціліе пентрв бвпа ківерпісеала mъпъстіреї тvтвлор сфінцілор ші пентрв mіла че с'аў ръпdвіт съ се dea пе an

ла сърачі, ші ла мінсіці, пентрв мжнтвіреа пъкътоасълві мей свфлет, ші пентрв вечніка поменіре челора че аѣ мі-лвіт ачеасть сфънтъ касъ, ші челор че вор мілві de акѣм ꙟнаінте, de ва ꙟndръзні чінева верї че фел de образ ар фі, аѣ парте бісерічеаскъ, аѣ парте міренеаскъ, аѣ мік, аѣ маре, аѣ de лок, аѣ стреін съ стріче саѣ съ стръмвте чева dінтрв ачестеа, че кв бвнъ воінца меа леам ашезат, впвл ка ачела съ фіе афврісіт de татъл, de фівл ші de dвхвл сфънт ші съ аібъ пърце ла ꙟнфрікошата zі а жвdекъцїї пре. тоці сфінції.

ꙟ'ОВ А 'ѠГГРОВЛАХИЕ

Аічі ашезъм, афаръ din челе лв: de капете, оаре-каре ꙟнвъцътврї требвінчоасе de фолосвл ші чінстеа мънъстірії, кареле вом съ се ціе ші ачестеа асемінеа ка ші капетеле ші съ ле съвжршаскъ деапврвреа ꙟн dрептате ші ꙟн аdевър, егвменвл кареле ва фі дvпъ времі, ꙟн греа мі пе дъzлегатъ афврісаніе.

а). Кжнd се ва ꙟнтжмпла съ кеме пе преот съ кvміnіче пе чіне-ва din крещінї, вом съ меаргъ преотвл кареле ва фі кв петрахілвл ші кв сфінта ꙟнбръкат, ціінd сфжнтвл Агнеш ла піепт кв мвлтъ кѹчеріе ші кв чінсте ꙟн васвл чел рѫnдвіт, ші ꙟнаінтеа лвї съ меаргъ, в: копії кв доъ фелінаре апрінсе, кареле саѣ фъквт denadінс пентрв ачеа треабъ, ші doї копії съ меаргъ двпъ džнсвл zікжnd кв глас бжnd врвл кжnd алтвл псалтвл: рмд: взыне-сѣтѣ бжемой, ꙟнсъ копії ачещї съ фіе din чеї че ꙟнвацъ кв міла бісерічії.

в). De ва вреа чінева din Іѹвторії de Хрістос крещінї, верї че фел de образ ар фі, ка съ ласе ла сфжршітвл вієцїї лвї піскаре бані вре о свмъ маре, спре ꙟнкіне бісерічії тѹтѹлор сфінцїлор, dінтрв каре съ рѫnдвіаскъ обрезвл ачела чеї ласъ съ се факъ вре vn фел de мілостеніе ꙟн тоції анії пжнъ ва ста бісеріка пентрв мжнтвіреа свфлетвлві съѣ, съ аібъ даторіе егвменвл кареле ва фі двпъ времі съ факъ фъръ de прецет ꙟн тоції анії, двпъ квм ва хотъръ ачела че аѣ лъсат міла, ші пентрв ка съ нв стеа банії фъръ спор, верї din каре ръфет ші бреслъ вор вреа

съ ia кꙋ доБжndъ сꙋтъ de an кꙑте т. леї: ꙃ ꙁ съ се dea кꙋ ꙁапіс dintрꙋ каре doБжndъ съ аібъ егꙋменꙋл а ꙟmплinі. ачеле че аꙋ хотържт ꙋела че аꙋ лъсат baniї.

г). Съ нꙋ ꙟndръспеаскъ егꙋменꙋл кареле ва фі dꙋпъ времі, нічї кꙋ ꙋn фел de mіжлок съ аскꙋnzъ ꙟn бꙋкателе тъпъстіріï ніскаї бꙋкате отепещі, аꙋ але оаmeнілор челор de касъ, аꙋ але челор стреіnі, ка съ ле скꙋтеаскъ de dіжmapі, аꙋ оі, аꙋ стꙋпі, аꙋ ржmъторї, аꙋ віn, аꙋ пъine, аꙋ верї-че алт с'ар ꙟnтжmпла, пентрꙋ ка съ нꙋ съ факъ пꙋте ръꙋ касеї, кꙋ каре фапть поате съ се mіжлочеаскъ шi пагꙋбъ, іар de ва ꙟndръzni съ факъ ꙋna ка ачеаста, съф іе апатеmа.

д). De ва авеа чіnе ва верї че фел de om ар фі, moшіе пре лжнгъ moшіеа тъпъстіріï, аꙋ віе пре лжнгъ віеа еі, аꙋ лівadъ de фъn, аꙋ поmeт, аꙋ тꙋфе пъzіте, нічї кꙋ ꙋn mіжлок съ нꙋ съ ꙟnпресоаре локꙋл чел стреіn кꙋ але тъпъстіреї.

е). ꙟn бісерікъ mортъnте ꙟnалте, аꙋ скрісе кꙋ слове съ нꙋ се факъ, нічї фъклії dꙋпъ кꙋm аꙋ обічеїꙋ de пꙋс пе ла dжnселе ꙟn сфешnіче de леmn шi de піатръ, съ нꙋ съ пріїmеаскъ, нꙋmаї съ арзъ ачеле канdеле deапꙋрꙋреа че съ вор ашеza пе ла локꙋріле челе ржndꙋіте de ачеа треабъ, нічї лъzі, аꙋ верї че фел de ворфе ꙟn бісерікъ съ нꙋ се пꙋе, кꙋчї каса лꙋі Dꙋmnezeꙋ, нꙋ есте касъ de негꙋцъторіе, чї съ стеа пꙋрꙋреа локꙋл ꙟn бісерікъ, лimnede шi кꙋрат.

з). ꙟn кꙋртеа чеа dinтъї а тъпъстіріï, adікъ афаръ din бісерікъ съ нꙋ се факъ mортжnте съ се ꙟnгроапе фіете чіnе, къ фііnd кꙋртеа стржmтъ съ гроzъвеще локꙋл фъръ нꙋmаї вре ꙋn om de чіnете, ꙟnсъ пієтрі іар съ нꙋ ꙋе пꙋе, чі съ се ꙟnгроапе крещіnії ла болніцъ, шi аколо съ факъ ꙟn тоате съmветіле ꙋn преот сфъnта літꙋргіе, шi съ поmeneаскъ пре тоцї de обще ръпосацї крещіnї dꙋпъ обічеїꙋ, ашіжdереа нічі ꙋn фел de віте съ нꙋ ꙟnтре ꙟn кꙋртеа чеа dinтъї, нічї съ се пріїmеаскъ съ пꙋе пріn кіліï нічї ꙋn фел de mарфъ негꙋцъторееаскъ, нічі а касеї пентрꙋ ка съ фіе пꙋрꙋреа шi тъпъстіреа шi кіліїле кꙋрате, іар de съ ва ꙟnтжmпла съ адꙋкъ чіnе-ва ніскаї mарфъ, съ о пꙋе ꙟn кꙋртеа а doa.

ꙃ). Съ аібъ даторіе егꙋменꙋл ꙟn тоцї aniï съ пꙋе пе преоцїї шi іероmonaшіï, карїї вор фі dꙋпъ времі ла бісерікъ, съ факъ ꙋn съріndар пентрꙋ сꙋфлетꙋл ностроу шi съ'л

ѫпчеапъ din zioa de паші ка съ се іспръвеаскъ ла вознесеніе, ші съ ле dea талерї: і: ѫпсъ ачеші бані съ іа преоції кѫте талерї: в. diаконѕл а: талерї: ші кѫнтъреціл а: талерї: іар егѕменѕл съ пѕ опреаскъ nіmік шъкар ѕп бан.

н). De съ ва ѫнтѫмпла съ dea чіне-ва егѕменѕлѕї съ'ї пъстреze nіскаї банї, аѕ скѕле, аѕ хаіне съ ле пъстреze ка лѕміна окілор лѕї, ѫп dрептате ші ѫп adевър, фъръde нічї ѕп фел de віклешѕг, ші кѫнd ле ва чере съ ле dea тоате deплін, прекѕm ле ва фі лѕат пентрѕ ка съ пѕ аібъ каса попос.

КАП.

ОСЕБІТ КАРЕЛЕ СМЕРЕНІЕА NОАСТРЪ АКѸМ Л'АМ АШЕZАТ ЛА А ЖѸСНД МАРТІЕ ЇІ ШІ ВОМ СЪ СЕ ПЪZЕАСКЪ NЕСТРЪМѸТАТ ѪN ВЕЧЇ, ѪN СІРАШNІКЪ ШІ NEDЪZЛЕГАТЪ АФѸРІСАNІЕ.

De време че тълъл ѫпdѕрърілор, ші Dѕmnezeѕл а тоатъ тѫнгъіереа аѕ adѕс кѕ а лѕї песпѕсъ бѕпътате пре бъгочестівѕл ші ѫпълцатѕл Domn Іѡ Nіколае Александрѕ Воевоd, съ фіе domп църеі рѕmъпещі, порпіndѕсе din Dѕmnezeіаска ръвпъ, саѕ mілостівіт de аѕ adаос кѕ лѕmіnатѕл лѕї хрісов, кѕ міль ѫпdестѕлатъ, венітѕл ачестѕї сфъпт лъкаш dрепт ачеіа хотърѫт, кѫте mіле сѫпт рѫпdѕіте ѫп челе лк, de капете съ се факъ пре ап ла съракї, съ се ѫпdоіаскъ тоате пентрѕ а Мъріеі Сале вечпікъ поmепіре ші а ръпосацілор пъріпцілор Мъріеї Сале, ші ѫпкѫт хотърѫт пентрѕ ачеастъ маре mілъ че аѕ фъкѕт Мъріа Са, ла mъпъстіреа поастръ, съ аібъ daторіе егѕmепѕл кареле ва фі dѕпъ времї съ dea ѫп тоці аніі пѫпъ ва ста mъпъстіреа ла м: de бісерічі м: орці съ і съ факъ ѫнтр'о zі ѕп съріndар, съ се поmепеаскъ тоате пѕmеле Мъріеї Сале че саѕ ашеzат ѫп поmелпікѕл чел de рѫпd, ші ѫп копdікъ, ѫпсъ ачеаста съ се факъ ла і: zіле але лѕї Маї, ѫнтрѕ каре zі съ пръzпѕеще ѫп тѕлте пърці але ръсърітѕлѕї, mѕтареа сфіптелор моаше але сфъптѕлѕї Nіколае ші ѫпкъ ші dіптрачеа zі съ ѫпчеапъ ѫптрѕп паракліс ал mъпъстіреї, алт съріndар осебіт, ші съ поmепеаскъ тоате пѕmеле Мъріеї Сале.

Iaca Testamentul Metropolitului Antim, care atestă pĕnĕ la evidenţă geniul acestuĭ păstor al Episcopieĭ de Rômnic şi al Mitropolieĭ Ungro-Valachieĭ şi asupra acesteĭ piese literare noĭ adăugăm observaţiunile, ce urméză:

Testamentul Metropolituluĭ Antim este lucrat la 1713 şi adaus pĕnĕ în anul înecăreĭ luĭ în Dunărea 1716, dupre cum se dovedesce din capitulul notă cel de pre urmă. Noĭ l'am reprodus aicĭ dupre o copie, ce se păstréză în archiva Mitropolieĭ Ungro-Valachieĭ, care copie nu pare a fi maĭ veke de începutul seculuĭ curent, şi anume dintre aniĭ 1819—1822, când tronul Mitropolieĭ era ocupat de Dionisie Lupul, ĭar eclesiarchia Mitropolieĭ de către vestitul eclisiarch Dionisie, care ne-a conservat o sumă de scrierĭ, relative la chrisóvele Mitropolieĭ, pomelnice, catagrafiĭ etc. Kiar chârtia, pre carea stă scrisă acéstă copie, este comună cu chârtia altor piese, datorate activitățeĭ luĭ Dionisie; adecă este o chârtie albă riglată fără lustru, cu marca fabriceĭ, pre unele cóle treĭ pălăriĭ (jobenurĭ), pre altele literele P. G, şi in fine pre altele leul; cu alte cuvinte, este scrisă pre chârtia, numită leŭ. Scrisórea copieĭ nóstre este comună cu caligrafia timpurilor luĭ Dionisie Lupul, şi ea represintă trecerea dela scrisórea curat rondă a seculuĭ al XVIII-lea la o scrisóre rondo-lunguréţă cu puţine asvêrliturĭ. Acésta ne-a chotărît şi pre noĭ, ca în reproducerea pieseĭ să întrebuinţăm cirilicele reformate ale secoluluĭ curent, afară de iscălitura Metropolituluĭ Antim, care este scrisă kiar de copist cu caligrafia seculuĭ al XVIII-lea.

Asupra cuprindereĭ ceĭ admirabile şi prevĕdĕtóre a Testamentuluĭ luĭ Antim, noĭ nu maĭ insistăm, căcĭ se póte vedea de fie-cine valórea acestuĭ act. Revenim însĕ asupra celor emise de noĭ în nota 183, relativă la construcţiunile Metropolituluĭ Antim şi a fundaţiunilor, stipulate prin acest Testament.

Prin nota citată şi publicată prin Revista nóstră an. VIII, No. 11 pag. 827 am emis opiniunea, că fundaţiunile, stipulate prin acest Testament, s'aŭ alipit de către Metropolitul Antim pre lângă Biserica, supra-numită cu Sânţiĭ de aicĭ din Bucureştĭ. Studiind însĕ maĭ de aprópe mônăstirea supra-numită Antim, devenită metochul Argeşuluĭ încă dela Episcopuĭ Iosif, care s'a înmormêntat aicĭ, am ajuns în po-

siţiune, că astă dĭ să ne tresaltăm opiniunea de maĭ 'nainte, fără a fi în stare, ca să ne formăm o altă opiniune, bine fundată şi aşedată pre temeiurĭ tarĭ. De aceia noĭ aicĭ ecspunem tot, ce ştim despre Biserica cu Sânţiĭ, precum şi despre mônăstirea Antimuluĭ, lăsând timpuluĭ sarcina de a hotărî în acéstă cestiune.

Maĭ întâiŭ mônăstirea Antimuluĭ a fost şi este mônăstire, şi după urmele de construcţiunĭ ar fĭ fost în stare să încapă tóte acele fundaţiunĭ, stipulate prin Testament; dar nu trebue sĕ uĭtăm, că şi Biserica cu Sânţiĭ a fost mônăstire şi ea este construită tot de cătrĕ Antim. Décă luăm în băgare de sémă patroniĭ acestor templurĭ antimice, apoĭ vom sci, că mônăstirea Antimuluĭ la 1715, adică pre timpul luĭ Antim, avea patronul principal, Duminica tuturor sânţilor, dar maĭ pre urmă a avut pre sânţiĭ împĕraţĭ Constantin şi Elena şi numaĭ în timpurile nouă s'a revenit la patronul vekiŭ. Tot asemenea s'a întâmplat şi cu Biserica cu Sânţiĭ. Aicĭ patronul vekiŭ a fost tot Duminica tuturor sânţilor şi numaĭ maĭ pre urmă s'a admis Buna vestire. Dar noĭ, constatând un feliŭ de urgie asupra fundaţiunilor luĭ Antim, presentăm aicĭ tóte elementele istorice, ce s'aŭ maĭ păstrat la mônăstirea Antimuluĭ, însoţindu-le de observaţiunile necesare.

Eca inscripţiunea de de-asupra uşeĭ dela Biserica cea mare a Antimuluĭ, însoţită de traducţiunea respectivă :

Ὁ ναὸς οὗτος τῶν θεῶν πάντων θέσει.	Templul acesta fiind aşedat (în onórea) Tuturor Sânţilor.
Νεύσει δέδμηται τοῦ θεοῦ πάντων φύσει.	In realitate s'a construit cu voia D-deuluĭ tuturor.
Ἐπὶ στεφάνου καντακουζήνω νύμου.	Pre (timpul) luĭ Stefan cu numele Cantacuzin.
Κλίτους βλάχων γῆς ἡγέτου τεφραιδίμου.	Al pământuluĭ latureĭ Vlachilor Domnitor de baştină.
Πρὸς ποιμενάρχον Ἀθίμου οὐγγροβλάχων.	De cătrĕ archipăstorul Antim al Ungro-Valachilor.
Τοῦ ἐξ Ἰβήρων, ὥς ὁρᾶται ἐκ βάθρων.	Cel din Iberia, dupre cum se vede din temelie.
Ὡς προσκυνῆται τῶν θεῶν θεὸς μέσον.	Ca mijloc (loc) de înkinare a D-deuluĭ D-deilor.
Ὡς Δαυὶδ ἦσι καὶ θεῶν γαοῦ μέσον.	Dupre cum a fost mijloc (şi) acel templu al D-deuluĭ luĭ David.
Ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ ͵αψιε.	In anul Mântuitoruluĭ 1715.

Adăugăm, că în sculpturile cele ecsecutate de către Metropolitul Antim, dupre cum pretinde tradițiunea, se observă melcul séŭ culbecul la tot pasul. Un asemenea melc ecsistă și kiar pre ferăria bróşceĭ de la ușa cea principală a Bisericeĭ, aflătóre acum în muzeul național; de unde ar resulta, că melcul pentru Antim era un fel de emblemă, al căria sens se ecsplică cu viéța luĭ.

Mônăstirea Antimuluĭ astă-dĭ maĭ posedă o pólă de icónă cusută cu mătasă, carea represintă tot Duminica tuturor sânților, adecă patronul cel vekiŭ al Bisericeĭ.

Dăm aicĭ și următórele versurĭ, scrise de penelul unuĭ zugrav la repararea bisericeĭ, petrecută pre timpul fostuluĭ Episcop de Argeș, Genadie, și care versurĭ trebue să fie o reproducere modernă a uneĭ scrierĭ dela începutul seculuĭ curent și ele sunt înșirate pre o colónă de pétră din cele patru, care susțin bolta bisericeĭ:

Deşi sînt ne 'nsufleţitŭ
Stîlp de pétră întăritŭ.
Omule! şi dela mine
Poţĭ afla, de veĭ vrea, vr'un bine.
Eŭ am treĭ fraţĭ potrivițĭ
Tot d'o dată aicĭ 'nfipţĭ,
De o parte şi de alta,
Doĭ în stânga, unu 'ndrépta.
Cautà la noĭ şi vezĭ
Ca să-te 'ncredinţezĭ,
Că şĭ pietrile unite
Pentru folos potrivite,
Cât de multă greutate.
Lesne póte se o pórte.
Kiar Antim Mitropolitul
Ivireanul mult vestitul
Aicea néŭ aşezatŭ.
Şi cu zidul n'éŭ legatŭ
Să ţinem acest locaşŭ
Al sânţilor toţĭ salaşŭ.
De dînsul întâiŭ ziditŭ
Iar pre urmă prenoitŭ
De chiar Iosíf întâiul,
Episcopul Argeşul,
Carele se odihneşte
Drept mine aicĭ trupeşte,
Dându-şĭ obştescul sfârşit
După ce aŭ vieţuitŭ,
O viaţă lăudată,
Vrednică de mare plată,
Şi de cinste omenéscă
Şi de slava cea ceréscă
Spre aluĭ pomenire
De la Domnu rĕsplătire

Genadie Craiovénu.

Lumina a început a se face. In unul din numerele premergĕtóre ale Revisteĭ am publicat starea judeţuluĭ Bacăŭ din punctul de privire al cultuluĭ papistăşesc; astă-ḑĭ suntem în stare a pune sub okiĭ cetitorilor noştri alt raport, relativ la buna stare a preutuluĭ. Prea Sânţitul Episcop de Rômnic, D. D. Iosif, prin adresa No. 376 din 8 Martie anul curent, ni procură mulţemirea, de a ne face să cunóscem maĭ de aprópe pre preutul judeţuluĭ Gorj, împlinirea datoriilor luĭ pastorale, lipsurile, asupra cărora trebuesce întórsă luarea aminte a persónelor administrative, şi în genere starea morală a parochiilor. Datele, privitóre pre acéstă relaţiune, le datorim activităţeĭ P. C. Protoĭereŭ al judeţuluĭ, pre care şi noĭ le împărtăşim cu cea maĭ mare plăcere cetitorilor Revisteĭ, adăugând rugămintea, ca şi alţĭ prea Cucernicĭ Protoĭereĭ să se ocupe cu asemenea materiĭ; căcĭ vor bine merita dela Biserică şi Ţéra. Eaca raportul P. C. Protoĭereŭ de Gorj, Părinte St. P. Călăraşanu, despre care ni este vorba:

Copie după raportul Prea Cucernicului Protoereŭ al judeţuluĭ Gorj din 29 Ianuarie 1885, adresat Prea Sânţieĭ Sale Părinteluĭ Episcop al Eparchieĭ Rômnicu Noul-Severin.

In acéstă dare de sémă, departe de elogiurĭ, mĕ voiŭ sili a supune la înalta cunoscinţă a Prea Sânţieĭ Vóstre constatările ce am putut face sântelor bisericĭ din acest judeţ, pe care apreciându-le cu înalta Prea Sânţieĭ Vóstre înţelepciune, să bine voiţĭ a lua disposiţiunile ce veţĭ crede de cuviinţă, spre a fi şi clerul ridicat la nivel cu celelalte instituţiunĭ ale regatuluĭ nostru.

Inspectând sf. bisericĭ, asistat de autoritatea comunală și preoțiĭ respectivĭ, tot ce am credut de cuviință a se face pentru complectarea sântelor odóre saŭ pentru îmbunătățirea materială a sf. bisericĭ, am notat în procesele-verbale în registrul de inspecție, pe care le am lăsat în copie în cancelaria primărielor cu obligațiune asupra D-lor primarĭ și preoților ca să stăruiască pentru a le aduce la îndeplinire.

In mersul inspecțiuneĭ am găsit cea maĭ mare parte din bisericĭ construite de lemn din vechime și aședate cu temelia pe pământ, iar altele aședate pe bolovanĭ de pétră, fără var, fiind netencuite pe din întru și afară, și în întru fórte întunecóse, avênd ferestre pre micĭ, așa că maĭ nu aŭ aspect de bisericĭ.

In multe bisericĭ am găsit sf. icóne zugrăvite fără artă, așa că nu corespund de loc cu adevĕratele tipurĭ ale sânților ce sunt zugrăvițĭ pe dênsele, ceea-ce fórte mult contribue acest cas la împuținarea pietățiĭ creștinilor, cariĭ maĭ cunosc câte ceva despre acéstă artă.

Asemenea am găsit chiar și prin casele preoților icóne zugrăvite, unele pe geam, altele pe hârtie și altele pe scândurĭ de lemn, lucrate maĭ tóte fără artă. — In acéstă privință, Prea Sânte Stăpâne, de și am consiliat pe preoțĭ și pe autoritatea comunală, cum se vede în procesele-verbale din registrul de inspecțiune, ca să nu tocmiască zugravĭ, când vor avea vre-o biserică de zugrăvit, până ce maĭ întâĭ nu vor comunica protoereilor, ca să le recomande pictor ce va cunósce acéstă artă; însă ar fi mult maĭ bine ca să fie liberĭ a zugrăvi bisericĭ, numaĭ pictoriĭ ce vor obține autorisația P. S. Vóstre saŭ a sf. Sinod, iar nu să fie liberĭ să zugrăviască bisericĭ fie ce crucier, făcênd tipurile schimonosite și acésta în paguba religiuneĭ.

Maĭ în tóte sântele bisericĭ am găsit păstrându-se bine sf. taine și sf. mir, asemenea și celelalte sf. odóre; însă pe acestea, nu pe tóte în stare bună, pe care notându-le în registrul de inspecție, am obligat pe D-niĭ Primarĭ și pe preoțĭ ca să stăruiască pentru ca să se cumpere din noŭ cele ce nu maĭ sunt în stare de întrebuințat.

Curțile bisericilor și cimitirelor le am găsit, nu pe tóte în stare bună și am pus asemenea obligațiunĭ, ca imediat să stăruiască pentru a le face în stare bună.

Conduita cleruluĭ am constatat-o bună, dupe cum m'a încredințat preoțiĭ exarhĭ și D-niĭ primarĭ respectivĭ; cu tóte acestea n'am lipsit a consilia pe preoțĭ ca să se siliască

cu zel şi activitate a îndeplini sacra misiune cu care sunt investiţi, obligându-i cu seriositate ca să stăruiască pentru a aduce strict la îndeplinire înaltele ordine ale P. S. Vóstre, ce sunt liberate relativ la cei ce sunt în concubinagiŭ şi pe cari le aŭ primit imprimate prin preoţii exarhi spre a se pătrunde mai bine de cuprinderea lor şi a se conforma întocmai.

In privinţa concubinagiului, P. S. Stăpâne, am depus osebită stăruinţă şi cu tótă truda ce mi-am dat şi silinţele preoţilor ce aŭ depus, mai nimic nu s'a putut face pentru încetarea acestui reŭ, ci din contra, pe unele locuri, mai mari proporţiuni a luat, după cum se constată din alăturatul tabloŭ statistic, de óre-ce consiliele preoţilor nu sunt ascultate de persónele căḑute în acest reŭ. — In acéstă privinţă, P. S. Stăpâne, de şi sunt fórte înţelepte înaltele dispoziţiuni luate de P. S. Vóstră prin diferite ordine şi adevĕrat arhipăstoresci, însă de timp ce consiliele preoţilor nu sunt considerate de cei căḑuţi în acest pĕcat şi pentru ca să dispară o dată pentru tot-dé-una acest reŭ social, cred că ar fi de mare necesitate P. S. Stăpâne, a se face un articol de lege care să pedepsiască acest fapt şi cu modul acesta va scăpa regatul nostru cu siguranţă de el.

Intre altele, am constatat, că cei mai mulţi locuitori nu ţin sf. serbĕtori prevĕḑute în regulamentul St. Sinod, ci lucréză fără mustrare de cuget ca şi în ḑilele de lucru, ce-va şi mai mult, că unii din cei mai bine vĕḑuţi în comună, adună pe locuitori ca să le munciască în aceste sf. ḑile sub numire de «clacă», cu care ocasie fac pe locuitori ca nici în acéste zile să nu aibă parte de repaos.

Am mai constatat că în unele comune, Duminicele şi serbĕtorile, ţeranii sunt esecutaţi ca să lucreze la şosele cu mânele şi cu carĕle şi făcênd întrebare D-lor primari despre acésta, m'aŭ încredinţat că nu sunt esecutaţi, ci dênşii de bună voie să pun se lucreḑe, pe care casuri notându-le în registrul de inspecţie, am obligat pe D-nii primari şi pe preoţi ca să aducă strict la îndeplinire regulamentul votat de Sf. Sinod, relativ. — In acéstă privinţă, P. S. Stăpâne, ar fi de mare necesitate să se facă un art. de lege pedepsind pe cei ce vor cuteza să lucreze în serbători, şi acésta, atât pentru ca să se repauseze poporul la aceste sf. zile de greaua muncă a câmpului, cum asemenea şi pentru a se putea lumina din propagarea moralei ce ar auḑi de la preoţi, venind la biserică; căci, ocupat fiind poporul

în zile de serbătóre cu munca, tot ca și în zile de lucru atuncĭ și preoțiĭ nu aŭ către cine să propage morala, din care causă mulțĭ preoțĭ nu se maĭ ocupă cu studiul, mărginindu-se numaĭ în efectuarea servicielor religióse.

Cu ocasia inspecțiuneĭ Sf-lor bisericĭ am visitat și casele de locuință ale preoților, însă cu regret mărturisesc P. S. Stăpâne, că pe cele maĭ multe nu le am găsit în condițiunĭ higienice și cele maĭ multe în mare necurățenie.

La observațiunea ce le am făcut, m'aŭ încredințat că sunt silițĭ să sufere în așa stare din lipsa mijlócelor.

Am maĭ constatat, că uniĭ din preoțĭ împreună cu preotesele lor, lucréză cu sapa pe la enoriașiĭ lor, cu condițiune ca și enoriașiĭ să le întórcă acel lucru tot prin ḑile de lucru, care cas 'l am notat în registru de inspecție, încredințându-mĕ preoțiĭ și preotesele in chestiune că de nu ar lucra așa tótă vara, iarna ar muri de fóme, de óre-ce n'aŭ alte mijlóce de unde să 'șĭ procure esistența.

Intreținerea cleruluĭ am constatat-o așa de înjositóre, în cât nu se póte numi intreținere, ci o derîdere, dupe cum se vedé în procesele verbalĭ din registru de inspecție.

Unora din preoțĭ nu li s'aŭ prevĕḑut salarie prin budgetele comunale, sub pretecst că aŭ pământul legiuit al bisericeĭ, saŭ că ar fi avênd alte micĭ invoelĭ cu enoriașiĭ și nu li se consideră, că uniĭ n'aŭ nicĭ pământul bisericeĭ complect; și nicĭ invoelile ce aŭ cu enoriașiĭ lor nu li se respund. — Altora de și li s'aŭ alocat în budgetele comunale ca salariŭ de la 15 până la 100 leĭ pe an, însă nicĭ acea sumă nu li s'a respuns pe câte 2, 3 anĭ din urmă, din care causă mulțĭ s'aŭ discuragiat de nu maĭ indeplinesc cu devotament datoriele ce'ĭ privesc.

Cântăreții bisericeșcĭ, ceĭ maĭ mulțĭ în nimic nu se deosibesc de locuitoriĭ ceĭ maĭ de rând și maĭ toțĭ servesc la sf. bisericĭ maĭ mult din pietate de cât de datorie, de óre-ce ceĭ maĭ mulțĭ, pe lângă că nu li s'aŭ alocat în budgetele comunale nicĭ un salariŭ și nicĭ alte beneficiĭ n'aŭ, apoĭ sunt și indatorațĭ la tóte dările, ca tot săténul, iar altora de și li s'aŭ alocat în budgetele comunale ca salariŭ de la 3—20 leĭ pe an, însă nicĭ acea sumă nu li s'a respuns pe maĭ mulțĭ anĭ în urmă.

Bisericile cele maĭ multe n'aŭ nicĭ o intreținere din budgetele comunale; iar pentru unele, de și li s'aŭ alocat în budgetele comunale de la 5—11 leĭ pe an, nicĭ aceia nu s'aŭ respuns pe maĭ mulțĭ anĭ,

Dupe înțelegerea ce am luat cu D-l Prefect în acéstă privință, m'a încredințat că cu tótă buna voința ce are și cu tóte silințele ce-'șĭ dă, cum și onor. comitet permanent, pentru a îmbunătăți posiția materială a clerului, nu este cu putință, de timp ce tot ce s'a putut face, s'aŭ făcut în marginile veniturilor comunale și care fiind fórte restrînse, de aceea remâne clerul neachitat la timp. — Asemenea m'aŭ încredințat și D-niĭ primarĭ la invitațiunea ce le am făcut, că nu pot face nimic pentru îmbunătățirea materială a clerului, de timp ce casele comunale n'aŭ maĭ nicĭ un venit, și cu ce venit aŭ abia pot întâmpina cu multă lipsă cheltuelile comunale, etc.

Imbunătățirea materială a clerului, P. S. Stăpâne, se simte de cea maĭ mare necesitate și urgență, de timp ce din causa lipseĭ de mijlóce pentru întreținere, mulțĭ din cler paralisând datoriele ce'ĭ privesc, alérgă la alte afacerĭ ce nu sunt compatibile cu demnitatea de cleric; alțiĭ se țin cu enoriașiĭ în pricinĭ diferite, isvorîte tot pentru că 'șĭ pretind beneficiele ce le ar fi promis la hirotonie; și ast-fel clerul se găsesce într'o mare nevoiă. — De aceea este de mare necesitate ca clerul să fie salariat de stat ca toțĭ funcționariĭ publicĭ, cel puçin ca învĕțătoriĭ comunalĭ, și nicĭ de cum întreținuțĭ de enoriașĭ prin contribuțiune, căcĭ atuncĭ, P. S. Stăpâne, când uniĭ din enoriașĭ vor ști că plătesc anual preotuluĭ, atuncĭ maĭ mult ca sigur că va intra vrajbă între uniĭ și alțiĭ maĭ reŭ ca până acum, și clerul în o maĭ mare nevoie va veni; însă clerul ça să pótă maĭ bine aduce serviciĭ statuluĭ în schimb pentru îmbunătățirea materială ce ĭ s'ar face, să fie obligat prin lege, ca pe lângă serviciele religióse, să se ocupe și cu îndeplinirea următórelor serviciĭ.

a) Să fie învĕțător copiilor enoriașilor seĭ, cărora pe lângă instrucțiune să le dea și educațiune morală; iar în Duminicĭ și sĕrbătorĭ, după terminarea serviciuluĭ divin de la biserică, să învețe pe enoriașĭ carte, fiind obligațĭ enoriașiĭ prin lege a veni în ore fixate la șcólă, ca ast fel statul nostru în scurt timp să numere cel mult treĭ individĭ la sută, cariĭ să nu scie carte. Căcĭ alt-fel, ar fi și pĕcat, ca atâția preoțĭ luminațĭ ce avem în țéră să nu fie obligațĭ a se ocupa cu instrucțiunea și educațiunea morală a poporuluĭ ce i s'a încredințat a păstori.

b) Să nu se facă căsătoria civilă, până ce maĭ întâiŭ nu va da preotul certificat, că între persónele ce voiesc să se

căsătoriască nu mijlocesce nicĭ un cas de rudenie; de óre ce preotul, pe lângă că are cunoscință de spițele rudenieĭ din pravilă, apoĭ maĭ are și deaprópe cunoscință cum se găsesc enoriașiĭ în casurĭ de înrudire uniĭ cu alțiĭ.

c). La nicĭ o autoritate nimenĭ să nu fie primit a depune jurământ, până ce maĭ întâiŭ nu va presenta certificatul preotuluĭ enorieĭ sale din care face parte încredințând preotul că individul ce voeşce a depune jurământ are viață morală, se ispovedueșce și se împărtășeșce dupre lege, vine regulat la biserică în zile de sărbătorĭ și că, dupe catehisirea ce 'ĭ a făcut este demn de a săvêrșĭ jurământ, și a arăta ființa adevěruluĭ fără prătinire.

In fine, avênd preoțiĭ aceste obligațiunĭ prin lege, P. S. Stăpâne, atuncĭ cu luminele lor vor aduce cel maĭ mare serviciŭ statuluĭ, cu ale căriĭ sacrificiĭ și dênșiĭ s'aŭ luminat pe cât aŭ fost la studiŭ, căcĭ, P. S. Stăpâne, când tinda bisericeĭ era catedra preoților, unde s'a păstrat limba și naționalitatea nóstră, atuncĭ și preoțiĭ eraŭ legațĭ fórte strîns de popor și poporul nedeslipit de păstorul lor, în tóte împregiurările și necesitățile luĭ. — De aceea și morala ce propagaŭ atuncĭ preoțiĭ cu fapta și cu cuvêntul lor, era imitată de cel maĭ mic până la cel maĭ bětrân.

Când însă n'ar întruni toțĭ preoțiĭ calitățile necesare pentru a îndeplin, citatele maĭ sus obligațiuniĭ atuncĭ cel puțin să fie aleșĭ ceĭ maĭ distinșĭ de o-cam-dată, numaĭ acelora să li se confieze aceste obligațiunĭ; și atuncĭ în curând vor imita și ceĭ alțĭ pe ceĭ aleșĭ, vědêndu'ĭ încuragiațĭ și ast-fel clerul urgent va deveni adevěrat tip de virtute și lumină al poporuluĭ.

Cu îmbunătățirea materială ce se aștéptă a cleruluĭ, P. S. Stăpâne, urméză de prima necesitate ca să se legiuiască și o rigurósă administrațiune clericală, ca ast-fel să fie de aprópe priveghiat clerul spre a 'șĭ face datoria esact și cu devotament, căcĭ cu sistemul de administrare de până acum, lipsit de de adjutórele necesare, atuncĭ nu va aduce nicĭ o schimbare în trecut și viitor, la progresul ce se aștéptă de la cler. — De aceea de o-cam-dată cel puçin să se înființeze pentru doué plășĭ câte un proestos salariat și un scriitor în cancelaria protoerieĭ, cu concursul cărora să pótă și protoereul a priveghia strict mersul cleruluĭ și a fi esact cu inaltele dorințe ale chiriarchuluĭ.

Osebit am constatat că celor maĭ multe bisericĭ nu li s'aŭ

dat pămȇntul legiuit, fiind situate pe pămȇnt moştenesc (micĭ proprietarĭ).

Am maĭ constatat că tôte bisericile, afară de cele din oraş nu aŭ confirmaţĭ epitropiĭ prevĕḑuţĭ de regulamentul votat de sf. Sinod, nicĭ ceĭ din partea guvernuluĭ, nicĭ ceĭ din partea enoriaşilor, dupre cum m'aŭ încredinţat D-niĭ primarĭ şi preoţiĭ exarhĭ, despre care causă am intervenit către D-l prefect cu adresa No. 737 din 884 în conformitatea ordinuluĭ P. S. vostre No. 1559 din 884 şi la care n'am maĭ primit respuns de şi i am făcut repetire în acéstă privinţă.

Pe cât se simte necesitate, P. S. Stăpâne, pentru îmbunătăţirea materială a cleruluĭ, pe atât şi maĭ mult se simte necesitate ca seminariştiĭ să facă studiul cât s'ar putea maĭ întins în seminar în specia teologică, canonică, retorică şi morală, pentru ca ast-fel, când vor ajunge ca preoţĭ, să pótă fi adevĕrat tip de virtute enoriaşilor seĭ.

In cât privesce cele alte măruntişurĭ P. S. Stăpâne, se coprind în alăturatul tabloŭ statistic, care s'a format dupe sciinţele culese de preoţiĭ exarhĭ şi pe care am credut de prisos să le maĭ notez în acéstă dare de sémă.

Sunt cu cel maĭ profund respect al P. S. vóstre prea plecat şi prea supus.

Protoereŭ (S.). **St. P. Călărăşanu.**

Pentru conformitate, *Diacon Gr. Nedelescu.*